

UNIVERSUL LITERAR

ALBERT DURER : SFANTA FAMILIE

Florile dalbe

S'a 'nzăpezit pământul pentru îngeri
 Și, fiindcă-i noaptea pela cântători,
 Privește-i cum se urcă și coboară,
 Prin grousele văzduhuri de ninsori ;
 Din albe nepătruusuri de șosele
 Răsar prin depărtări, ca niște stele,
 Și aripele,-abia tâlăzuind,
 Se-aude bine cântecul venind, —

Că într'o iarnă albă s'a născut ;
 Florile dalbe !
 Și într'o noapte albă s'a născut ;
 Florile dalbe !

Ca un fuior de-argint s'a plămădit ;
 Florile dalbe !
 Și ca un nor de-argint s'a risipit ;
 Florile dalbe !
 Și tot în scutece alb l'au înfășat ;
 Florile dalbe !
 Și tot în giulgiu alb l'au așezat ;
 Florile dalbe !

Oă-asa au vrut bătrânele-ursitori ;
 Florile dalbe !
 Sculați-vă, că vin colindători !

MIHAIL CELARIANU

DOJANA OMULUI

Doamne, știu că te-ai supărat pe noi,
 C'a fost puțină desamăgire 'n tine
 Când cu desăvârșire goi
 Și buni ca două duhuri de verbine
 Ne-am rușinat deodată de amândoi.

Când apoi, Doamne, cu o mie
 De pământești nesăbuiți,
 Am fost deivalma și părinți
 Și fii, și ți-am făcut până și fie
 Dintr'un dulgher senil
 În treacăt un copil.

Când ne-am îndrăgostit de flori
 Și vin și soare, într'atâta
 Că te-am împuns în subsuori
 Și te-am lovit și 'ncins cu spinii lor
 Și te-am cinstit cu amărăta
 Fiere ce-a curs dintr'un Mântuitor.

Și în sfârșit când de atunci
 Noi nu avem nevoie de porunci
 Ca să ucidem iar pe Abel,
 Să ne'mbătăm cu fetele în vie
 Și guralivi, din turnul Babel
 Să așteptăm împărăția ta să vie.

Doamne, știu, ai să te răzbuni
 Și-ai să mișești în noi 'nainte viața
 Curată ca pe-o culme dimineața ;
 Ai să aduci pe lume alți Crăciuni
 Și-atâți asini și Baltazari la iesle
 Câte scântei ieși-vor din tăciuni
 Și cruci cădea-vor la un om din tesle.

Ai să urnești în noi dumnezeiri
 Ce'n tine nu mai au unde să 'ncapă,

Făcând din sufletele noastre-o apă
 Care să ducă pân' la tine știri ;
 Ca din aceste indeletniciri
 A noastre făurindu-ți ocupații,
 Să-ți torni oglinzi, din cioburi vie de humă
 Și din micimea noastră constelații.

Ca într'o bună zi înebunit
 Că omu-acesta 'n nerozia lui
 E'n stare să te 'ntreacă, să cobori din mit
 Să scuturi cerul tot ca pe-un gutui
 Și în nimicul tău să'neci pământul.

La tine singur iar când te-i întoarce
 Adu-ți aminte-oleacă 'nsă de noi
 De vremea când aproape goi
 Și buni ca două duhuri de verbine
 Prin viață alergam umplând văzduhul
 Și populând cu gândul nostru stuhul
 Pădurea, balta, stupul de albine,
 Sburdând prin ele și făcând un nume,
 Ca și copiii, din orice pe lume,
 Făcând astfel să se rotească totul
 În juru-ne și uitându-ne cu jind
 La tine, ca pe o fereastră de colind.

Gândește-te și tu la asta
 Și spune dacă nu era mai bine
 Cu noi, ca ori de câte ori în tine
 Ceva greșea, s'arunci pe noi năpasta ;
 Ci spune dacă nu era mai bine
 Un om pe lume să mai întârzie
 Ca'n schimb să-ți faciă nimb,
 Să creadă'n tine și copiii deajuns să fie
 Ca să aștepte'mpărăția ta să vie..

DRAGOȘ PROTOPOPESCU

„Intâiul Gropar“

de LIVIU REBREANU

Era atât de amărit că strângea umbrela subțioară deși ploua cu gălăcie. Adus mijiu de spinare, pălăria trasă pe ochi, pardesiul fluturat de vântul tăios care ălțora neîncrețit fizele de ploaie, mergea grăbit pe trotuarul lunecos, mormănd în răstimpuri:

— Asta-i bătaie de joc...

Se întunecase. Strada Unirii, punctată u rare becuri electrice, era aproape ustie. Ferestrele și vitrinile aburite răspândeau pălpăiri galbene-cenușii.

Nu știa încotro merge, dar ajunsese acolo unde se ducea totdeauna înainte deună, la Cafe Minerva. Impinse ușa cu otul. Când se văzu leocă, simți umbrela subțioară și se rusină:

— Ce idiot!

O scutură totuș, se uită împrejur și fămbi. Toate mesele erau ocupate. Zări iste cunoscuți în apropiere și murmură pre ei:

— O ploaie mizerabilă... M'a pătruns până la piele și doar am venit cu umbrela...

Trecu printre mese, salutând ici-colo, n sfârșit lângă o fereastră. În colț, dădu este un domn singuratec, cufundat în-run jurnal.

— Alexandre, bună seara!.. Imi dai oie?

Domnul ridică ochii:

— A, tu ești, Aurică?

Ii impinse mâna. Era foarte oacheș, cu urba neagră știrbită de fire albe.

— Așa de tare plouă? adăogă apoi coșând batista să-și șteargă mâna pe are i-o strânsese cellalt.

— Grozar...

Se aplecă în fața lui, își răzimiră umbrela de fereastră. Se sculă iar, își scoase pardesiul și-l puse pe un scaun liber.

— la seama să nu-mi pătezi pălăria!

Aurică, jicnit, nici nu mai răspunse, și trase scaunul mai aproape și-și propți oatele pe marginea mesei, netezindu-și ărul cu amândouă mâinile. Înajutea ui, în spatele celuialt, se afla o oglin-ă îngustă și înaltă până'n tavan. Își văn înfățișarea și oftă. Avea o figură de asăre, smeadă, cu nasul subțire și r-icat, bărbia ascuțită, fruntea joasă și lecată înapoi, urechile lipite, ochii cas-mii mici, rotunzi, neliniștiți. Pielea nericioasă, aproape stacojie de multele asuri, era boțită de cute aspre la ochi pe frunte.

Actor la Teatrul Național din locali-te și profesor de gimnastică și dexte-tăți la Școala Comercială, se numea urel Barberini. Criticii, fiindu-i prieni de chefuri, îi preziceau mereu un itor strălucit, iar el se lăuda cu succede din cei douăzeci și cinci de ani de atru. De când a improvizat odată pe enă o glumă cu aluzii locale, toată lu-oa îl socotea om de spirit. El însuș re-eta deseori că s'a născut român și era nvins că numai străinătatea i-ar pu-a dărui gloria ce se cuvine talentului u.

— Ia mai lasă gazeta, dragă Alexan-e, când vezi că omul e necăjit! izbucni odată Barberini, încercând să dea la-orte jurnalul.

— Numai două minute, suflete, și am prăvit — mormăi Alexandru fără să lice capul.

Actorul suspină iar și-l măsură batjo-ritor gândindu-se cât poate să fie de simțitor un burghez chiar când e di-ctorul Liceului Central. Disprețuie stă viața pe burghezi, ca orice artist provinciatic. Dar pe Alexandru îl so-

totise o excepție. Erau prieteni din cop-ilărie, amândoi piteșeni și amândoi sta-biliți aici de vre-o douăzeci de ani. De când ajunsese directorul liceului, Bar-berini începuse chiar să-l respecte, mai ales că toată lumea îl prețuia ca pe un dascăl deosebit de serios și conștiincios.

— Așa se înșeală omul în prietenii cei mai buni — șopti actorul clătănând din cap de câteva ori.

— Ei? făcu directorul în aceeași clipă și înfășură ziarul cu grije ca să-l vâre în buzunar.

— Dragă, ce să-ți spun? zise Barberini luând brusc o înfășurare tragică. Trebuie să-ți închipui!.. Directorul d-tale!

— Ce director?

— Prietenul d-tale!

— Adică directorul tău? zâmbi Ale-xandru.

Barberini se infuriă:

— E un ticălos, înțelegi? Un... un... Să-i fie rușine!

LIVIU REBREANU

Alexandru zâmbea mereu.

— Nu-i glumă, te rog să crezi! urmă actorul incurcat puțin de surâsul lui, dar din ce în ce mai mohorit. Când și-oi spune ce mi-a făcut, n'ai să mai zâmbesti!

Ii povesti, cu foarte multe amănunte, că i-a dat un rol de mâna a treia, după ce toată stagiunea trecută l-a ținut la carantină.

— Închipuește-ți eu, artist pe care mă admiră o lume... Și dumnealui își bate joc de mine cu „Intâiul Gropar“!

S'a dus, fierbând de indignare, cu rolul, la director, Adineaoari. Nici n'a vrut să-l asculte. Trebuie să-l joace, pentru că are nevoie de ansamblu... Atunci i-a spus că el nu iese în „Intâiul Gropar“ pe scenă, mai bine își dă demisia. Și directorul, calm, ba chiar ironic, l-a sfătuit să nu se joace de-a demisia că i-o primește nu-mai decât.

— Va să zică după douăzeci și cinci de ani de succese în slujba artei, iată-mă amenințat pur și simplu cu izgonirea din teatru a un simplu servitor oarecare! Asta e răsplata artiștilor de valoare în țara noastră!

— Și pe urmă?

— Pe urmă ce mai puteam face? O-brăzmea domnului ma încurcăm, sunt omul ordinei și al disciplinei. I-am zis „va sărut“ și am plecat. Dar ce croco-tește în surdită mea numai bunul Dum-nezeu știe!

Acordai își trecu degetele prin păr, ofta și se uită, peste capul lui Alexan-dru, în oglinda, unde își văzu mura dramatică cu privirea îndurerată.

— Un artist ca mine care am jucat și tragedie și comedie! adăoga cu o man-gre mutată în mâinare.

Alexandru răcescu, nre blajină, stătea neamerni, cu zâmbetul uitat pe țafa. Il venea pe Aurică amar, simțea amara-cămea și un glasul tău, totuși nu înfe-lerca, în cere un urma jureca:

— Dime, dragămte, dime, dar „Intâiul Gropar“ poate n-o jureca ai de mare? Șapoi dacă trebuie pentru ansamblu...

— Adică eu sunt artist de ansamblu? sări Barberini geogăna furios, bătând cu pumnul în masa încăl vecni încarșeru capetele. Așa m-am lasat eu totdeauna călcat în picioare de am ajuns să-și uiaă joc de mine toți nepricepuți cocogați în capul teatrului!.. De-acuma lasa să stăruie! Sa stăruie!

Se oprî. Se uită în oglindă. Ii plăcu ex-presa de energie. Comuna:

— Mai dime picc din teatru! Bite-așai!.. Mă uie la București! Acordai locu meu, acolo-i presa, critica, emia... De ce n'aș fi și eu apreciat cum se cuvine, și sar-bătorit... nu s'a propus de ataca ori și am reuzat ca un prostice sunt, Credeam ca o sa mi se recunoasca meritele...

Iar tacu, iar se uită în oglinda și se însulești:

— Pentru ce n'aș fi sărbătorit și eu?... Ia București actorii își aranjează jubi-leuri și dăruiește în ficcare sangine. Eu nu merit... spune tu, Alexandre, nu merit?

— Negreșit — mormură directorul fără convingere.

— Dacă ar fi aici adevărați iubitori de artă, crezi ca nu mi sar putea face mie o mannesape de admirape, spune?

— De sigur...

În căpa accasta îi veni o idee și repede își arunca ochii în oglinda sa vaza cum e cand îi vine o idee, se însenina, apucă mana directorului:

— La urma urmelor chiar „Intâiul Gro-par“ ar merita o mannesape! Tocmai pentru că dumneator vor sa ma umnească. Ar fi cea mai frumoasa revanșă pentru mine! Iuopi cred ca numai rolurile mari trebuiesc rasplătite. Ei dime, sa le dovedim ca talentul auevarat e mare și în roluri mici! Nu-i așa, Alexandre?

Ratescu încercă să spuna ceva. Acto-rul nu-i dadu ragaz:

— Și să știți că numai de tine depinde, Alexandre! Absolut numai de tine!.. Nici să nu zici nimic... E în joc scarta mea, înțelegi?... Directorul umbiă să mă distruga. Îi-e prieten, dar e un mizerabil, degeaba îl aperi. Trebuie să-mi dovedești că mi-ești prieten, Nu uita că am copilărit împreună!

— Aurică, mai zăpăcit de tot — iz-butî directorul să zică.

Barberini se întinse peste masă, stă-ruitor:

— N'ai înțeles?... Și cât e de simplu!.. Dacă nu joc „Intâiul Gropar“, directo-rul e în stare să-mi facă cine știe ce. De jucat iarăș nu-l pot juca, fiindcă e ono-rea mea de artist. O singură modalitate ar putea aranja lucrurile: să joc dar să mi se facă o manifesapie... Ar fi ce-

Curcubeu

Decând și-a tras soarele
Vălul de nori peste față,
Ceru'a tot plâns
Grâu, bobul în brațe mai duos
și-a strâ

Iar macul și-a ascuns
În patru palme, fața...

Cu gândul plecat, veneai pe cărare
Și ai strâns blând a ochilor fluturare
Când de ploaie patru mângăritare
S'au proptit de pleoapele tale fiecare.

Și m'ai găsit răsând în fân
O p'cătură-mi lunecase'n sân
Și-apoi de-a degetelor tale căutare
Am răs mai tare.

FLORICA MUMUIANU

Autumnală

Lumină albă peste pomi se varsă
Cântând prin frunze mulcom ca o ploaie
Din vârful roși în nimburi se îndoale
Și'n vânt prăvale foi de ceară arsă.

...Din țărini coborând cu boji 'n jug
Porumb de aur rade strâns în care.
Colo, câmpenii 'n miriști prind să are
Și fuge vâna brazdei după pluguri.

...Cum fete nu mai sânt la gârle suptă
Și nici în lanuri verzi pe câmp mai m
Strivesc buimac un rod de rug și-ascult
Cum soarele din mine se înfruptă.

...Cu vara mi-ai crescut în gând : mlăd
Și mâini cu toamna 'n via de aramă
De vrei, vino și tu cu noi la cramă
Să te 'ncunun cu ramuri verzi de viță.

EMIL GIURGIUCA

Epigrame

D-NEI OTILIA CAZIMIR

autoarea volumului de poezii
„Fluturi de Noapte”

Cor fi de noapte, ori de zi,
De „Fluturi” nu te poți păzi,
Vei auzi — printre saluturi —
— E literată... are „Fluturi”...

AURELIAN PAUNESCU

Doctorului X
(După Lessing)

Copilul tău nu-ți zice TATA
CI DOCTORE! El se alintă,
Ori mama 'lui poate nu-l lasă
De mic, să'nvețe ca să mintă.

Unui spânzurat de o cracă
(După Lessing)

Ce viață sbuciumată dus-a
Sărmanul om! Dar pe vecle
El se-odihnește — acum în pace!..
(Doar de nu-o fi vre-o vijelie!)

Câmpina.

C. N. MIHAILESCU

ISER : FAMILIE DE TATARI
Expoziția de grafică română

va simplu și superb pentru reputația mea!

— Ar fi, ar fi, dacă publicul ar vrea — zise directorul cu bunăvoință.

— Apoi de ce-ți spun ție, dragă? clipi misterios actorul. Parecă manifestațiile pică din cer, ca ploaia? Și, cum zic, nu-maj de tine depinde... Liceul, înțelegi, și știi bine cât mă admiră elevii. Baremi despre ai mei dela comerț nici nu vorbim. E curată pasiune... Cu toate astea răuvoitorii ar zice că i-am pus eu să mă aplaude. Nici nu există ceva mai intrigant ca provincialul. Tu mi-ai face un serviciu imens, dragă Alexandre! Doar să arunci o vorbă, tot orașul va fi cu tine și va ieși o manifestație splendidă... Îți dai seama ce ar fi asta pentru mine, pentru arta mea?... Aduceți elevii din cursul superior, că e piesă clasică, și unul pronunță câteva cuvinte, pe scenă, firește. Eventual și un profesor... Dacă mi-ați da și un cadou, ar fi perfect. Poate să fie orice fleac, indiferent, chiar aș putea să-l cumpăr eu... Dar știi, face impresie un cadou... cadou...

Alexandru Rătescu își încheiă haina. Se posomorise. Murmură jicnit:

— Mie să-mi ceri asemenea lucruri? Se poate, Aurică? Demnitatea mea de îndrumător al tineretului... Ar însemna...

— Stai, stai, nu fii ridicol, Alexandre! se înflăcăra Barberini. Ce ți-am cerut, dragul meu? O crimă?... Nu spui tu, ca toată lumea de altfel, că mă admiră?

— Te admir, firește, dar eu sunt profan în chestie de teatru — se scuză directorul.

— Ei și? Ori n'ai încredere în talentul meu? Imi pare rău!... Fii sigur că voi face din „Intâiul Gropar” o creație cum nu s'a pomenit nici la București. A, nu-ți fie teamă, n'am să te dau de rușine! Și, dacă tocmăi vrei să știi, am mai jucat rolul acum treisprezece ani și am avut un succes monstru... Dar azi, cu experiența mea! Incât vezi bine că scrupulele tale...

Rătescu se codi, se împotrivi o jumătate de oră. Actorul îl coplesii cu argumente, strivind chiar câteva lacrimi între gene la momentul oportun.

— Sărăcul! se gândi în sfârșit directorul înduioșat. E băiat de treabă și suferă...

Se sculă, se îmbracă și-i zise ocrotitor:

— Fii tare, Aurică!.. Trebuie să-ți ridicăm moralul... Suntem datori...

— Bine zici, Alexandre, moralul... Mulțumesc, salvatorul!

— Am întârziat dela masă și mă așteaptă nevasta — adăogă Alexandru îngrijorat, strângându-și mâna. La revedere!

— Și discreție absolută, Alexandre! sopti actorul strălucitor. În astfel de cazuri surpriza e totul!

Își frecă mâinile, fericit, privind-se în oglindă. Își zâmbi și se felicita. Chipul din oglindă îi plăcea... Apoi se uită împrejur. În cafenea lumea se rărise, dar zgomotul era mai mare. Alături un domn cu burță respectabilă bătea cu halba goală în marmura mesei, băguind gros: „Plata, băete!” Dela altă masă chelnerul cu socoteala răspundea supărat: „Vine, vine!” Privirea domnului se întâlni cu a lui Barberini și se învioră:

— Bună seara, bună seara! Ce mai noutăți pela teatru?

— Iacă, stătuți nițel de vorbă cu directorul liceului — răspunse actorul foarte încântat. Minunat om! Inimă de aur!... Dar știi că jucăm „Hamlet”, ai auzit?... Da, Duminica viitoare! O să fie un spectacol superb!... Am eu acolo o creație, ceva strașnic de tot, „Intâiul Gropar”... Nu s'a mai văzut pe-aici așa ceva, crede-mă!... Sper că vii?

Chelnerul sosi, domnul plăti și, plecând legănat, zise:

— Venim, venim, negreșit... M'ar lăsa nevastă-mea să nu venim?

— Oprește și pela noi cu plata, onorabile! strigă Barberini triumfător și confidențial către chelnerul care strângea băgeșul de pe masa domnului. Ai fost vrodată la „Hamlet”? E o minune! Eu joc pe „Intâiul Gropar”... Să vii să mă vezi, tovarășe! Așa ceva n'ai mai văzut nici la Paris... Creația mea... Ce-am avut? Da, o bere... Să vii, tovarășe, să mă vezi!...

LIVIU REBREANU

CHARLES DICKENS

O nuntă de Crăciun

(THE PICKWICK CLUB; PARTEA I-a, CAP. XXVIII)

capitol vesel de sărbătorile Crăciunului, conținând povestea unei nunți și alte câteva petreceri, tot atât de bune obiceiului, ca și nunta, dar cari nu se mai păstrează cu sfințe nicidecum în acest secol degenerat

Harnici ca albinele și tot atât de usori și fluturii, cei patru Pickwickieni se lăsară în dimineața zilei de 22 Decembrie al anului de grație 1831¹⁾. Crăciunul sosea în galop cu toată veselia cordială lui ospitalitate. Gârbovitul nu se prepara, ca un filozof îndiaș din secolul trecut, să recunoască prietenii în anul lui și să moară plăcut și liniștit în mijlocul festinelor și zăfăfetului. Era o vreme de înveselire și printre numeroșii și cari se bucurau de aceeași cauză, și patru eroi ai noștri erau strașnic de plătosi și bine dispuși. Căci sunt numeroși și muritorii, cărora Nașterea Domnului aduce un scurt răstimp de voioșie și bucurie. Câte familii risipite în depărtări în grijile, prin lupta necurmată, ce au în viață, se reunesc în această stare de familiaritate și de bunăvoință reciprocă, de unde pornește izvorul atâtor desfătări curate, dulci și pacinică împărțită de spirit ce pare atât de incomparabilă cu grijile existenței; așa în cât de desăvârșită plăcerilor acestor lumi, născute cele mai civilizate ca și noroadele cele mai sălbatice fac din tradiția ei una din primele desfătări rezervate numai celor alesi, în locasul fericirii eterne. Câte amintiri, câte vechi simpatii, câte suferinuri adormite nu se trezesc de Crăciun!

CA Serim aceste rânduri la distanță de multe poști de fericiți colțisor unde, timp de ani îndelungați, am întâlnit la ajun de Crăciun un cerc prietenos și vesel. Cele mai multe din inimile ce băteau atunci îmbătate de bucurie, au înțeles de a mai bate: mâinile ce îndrăgeau a le strânge, sunt azi reci; figurile raționale ce ne încântau, sunt despondente de trăsături; privirile ce cerețam, i-au pierdut strălucirea; și totuși, bătrâna casă, sala mare, glumele, râsetele, ochii voioși și fețele surzătoare, împrejurările cele mai neînsemnate ale acestor fericite reuniuni, se îngâmădează în spiritul nostru, la ori-ce gând ce se bate către această sfântă sărbătoare. Vi se pare că n'am încetat să ne vedem de cât ori. Ferice! ferice! zi de Crăciun, care dai bătrânului iluzia tinereții, care transportă marinarul, călătorul, îndepărtat de mii de poști, printre bucuriile petrecerii din casa părintească.

X Furam furati de viziunea nestimatelor lucruri aduse de Moș-Crăciun, care — ca și o spunem pe sleau — de atâtă vreme tot un țaran inobil și de școală veche rămâne, și făcurăm să aștepte în frig pe d. Pickwick și amicii săi, ce tocmai osiseră la trăsura de Muggleton, înfășurați cu grijă în saluri și mari mantăi. Bagajele mari, valizele de mână sunt la

locul lor și Sam 2) se silește cu straja 3) de a înghemui în cufărul de dinainte un enorm morun, cu grijă împachetat într-o papornică lungă și care trebuie să se odihnească pe o jumătate duzină de butoaie cu stridii, aparținând, ca și morunul, d-lui Pickwick. Fizionomia acestuia exprimă cel mai viu interes, în vreme ce Sam și straja fac tot ceia ce pot să îndese morunul în haznaua diligenței cu toate că pare a fi de două trei ori mai mare pentru a intra. Mai întâi voră să-l bage cu capul înainte, mai pe urmă cu coada înainte, apoi cu fundul paporniciei în sus, apoi cu gura în sus, apoi pe o coastă, la urmă în diagonală. Dar im-

2) Intre timp, filozoful Pickwick și-a aranjat ca servitor pe poznașul Samuel Weller.

3) Vremea diligențelor în Anglita (the coach) și în Franța (la coche) corespunde oarecum cu olacele noastre. Nesiguranta drumurilor, la ei ca și la noi, impunea paza lor cu o veritabilă gardă, care dupe cum vedem îndeplina și funcțiunea de conducător (de azi).

placabilul morun rezista cu încăpățănare la toate aceste artificii.

În fine, dintr-o dată garda, lovind din întâmplare în mijlocul panerului, peștele dispăru și această neașteptată coincidență atrăgând pierderea echilibrului strajei fusă și, capul și umerii i se înfundară în acelaș timp în cufăr, spre satisfacția inexprimabilă a hamalilor și asistenților. D. Pickwick surăse cu bună dispoziție, scoase un șiling din vestă și când garda eși din cutje, îl rugă să bea în sănătatea sa un pahar de coniac cu ceva apă caldă. Odată cu aceasta, straja surăse și el, iar domnii Snodgrass, Winkle și Tupman surăseră cu toții în tovărășie. Garda și Sam Weller dispărură timp de cinci minute, probabil pentru a înghiți câte un grog, căci revenind miros a rachiu. Vizitiul se urcă pe capră, Sam sare la urmă, Pickwickieni trag pulănele mantalelor pe genunchii și șalurile pe nas, grăjdarii ridic păturile de pe cap, vizitiul strigă: „la drum!” și lată-i porniți.

Umblară pe străzi, fură sdruncinați pe pavaj; atinseră, în fine, câmpia. Roatele alunecară pe terenul tare și înghețat. La trosnetul ascuțit al bicicului, caii pornesc în galop și trag după copilele lor trăsură, călători, morun, butoaie de stridii și restul, ca și cum ar fi fost ca fulgul de ușoare. Au scoborit o pantă dulce și se găseseră pe o șosea orizontală, lungă de două mile, atât de uscată, atât de bătuță, ca un bloc de granit. Un alt trosnet de bici și caii se avântă în galopul mare, scuturând capetele și hamurile

T. AMAN : SECRETUL (Acuaforte)
Expoziția graficii românești

1) Edițiile mai noi înlocuiesc anul 1831 cu „al anului de grație în care se petrecu acel record de aventuri veridice, așa cum le relatăm și le desăvârșim”. Această s'aruintă de după marele război în a ocolii epoca romanului (aparut în fascicule în anii 1832—1838), pe lângă că ea se vede clar în literatură, mai dovedește că aratele opere înfrâng

sub influența ațătătoare a mișcării lor rapide. În acest timp vizitiul, ținând biciul și hăturile într-o mână, ridică pălăria cu cealaltă, o pune pe genunchi, scoate batista și-și șterge fruntea, în parte pentru că are obiceiul să facă astfel, în parte pentru a arăta călătorilor cât de îndemânatoc e el și ce lucru ușor e să conduci patru cai, când ai atâta practică ca el. Făcând toate acestea pe indelete (câci alfel efectul ar fi simțitor micșorat) își pune batista la loc, pălăria pe cap, își potrivește mânușile, își ajustează mâneșile mai trosnește biciul din nou și „la galop!” mai vesel ca oricând.

Câte-va căsuțe împrăștiate de cele două părți ale drumului anunță intrarea într-un sat. Cornul strajei face să vibreze în aerul pur și rece note însuflețite ce deșteamnă hătrâmul din interior. El lasă gramul pe jumătate, privește un moment afară și ridică gramul la loc; informează ce-lalt locuitor din interior că vor schimba caii în câteva minute. După această înconștințare, gentlemanul se scutură și hotărăște să amâie primul somn dupe ce vor pleca din nou. Cornul răsună viguros și, la acest semn, femeile și copiii satului vin de privesc de la ușa bojdeucii lor și urmăresc din ochi diligența până ce întoarce la cotitură apoi intră înapoi, se așează în jurul focului strălucitor și-i mai aruncă o bucată de lemn „pentru tăticu, când va veni”. În acest timp tăticul însuși la o milă depărtare, schimbă un bineț amical cu vizitiul și se întoarce să examineze trăsura care dispore departe, departe de el.

Iar acum, în timp ce roțile răsună pe străzile rău pietruite al unui oraș provincial, cornul cântă o arie veselă. Vizitiul, desfăcând nodul ce unește hăturile, se pregătește să le arunce în momentul chiar când va opri.

D. Pickwick ese din gulerul mantalei și privește în juru-i, cu mare curiozitate; vizitiul, care observă, îl instruește de numele orașului și-i mai spune că erii a fost zi de târg; dubla informațiune ce d. Pickwick se grăbește a o trece tovarășilor săi, ceia ce-i decide să iasă din gulerile lor și să privească cu curiozitate în jur. D. Winkle, care e așezat la capătul băncii, cu un picior ce balansează în aer, e gata să fie aruncat în drum când trăsura înfiorare bruse să intre în piața târgului; d. Snodgrass care sta alături, încă nu-și revine din sperietură, când și sunt opriti în curtea hanului, unde cai odihniți, cu păturile pe ei, bat nerăbdători din copite. Vizitiul aruncă hăturile și scoboară de pe capră; călătorii exteriori scoboară de asemenea, mai puțin cei cari n-au încredere în îndemânarea lor pentru a reurea. Aceștia rămân unde sunt, bat cu picioarele în podca și le încălzească și privesc cu un ochi de învidie focul care arde în sală și craca de cîmșir, împodobită cu boabe roșii, ce ornează ferestrele hanului.

În acest timp, straja a depus la prăvălicara negustorului de semințe, pachetul de hârtie cenușie ce l-a scos din gentușița atârnată de umeri cu o curelușă îngustă. El a examinat cu grijă caii noi, a aruncat pe pavaj șaua ce a adus din Londra, pe imperială; a asistat la conferința ținută între vizitiu și șeful grăjdar asupra epuii cenușii, care s'a rănit la piciorul de diante Marțea trecută, s'a arcat înapoi trăsorii cu Sam, vizitiul se cocotă pe capra lui; bătrânul din interior, care ținuse geamul deschis de două degete în tot acest timp, la ridicat și... păturile sunt luate de pe cai, și totul este gata de plecare, excepție făcând cei doi groși gentlemen, de care vizitiul se interesează cu nerăbdare; apoi vizitiul, straja, și Sam și d. Winkle, și d.

Cântecul vinului

Evoc, Bachus! Cupele sună
Vinul răsună 'ntre tample, voios
Până Selene va fi să apună
Evoc, Bachus! Ramuri și strună
Freamătă fie în chiparos.

Se'ncredință divinii—nu ne mai pasă!
Mai plin decât cerul pământul e plin
Bogat e pământul de aur și vin
Mirtu 'nflorește — holda e grasă
Pe mare, sirene, ecoul ne țin.

Lira-i fântână de mărgăritar
Nemuritorii, gelosi, ne râvniră
Bacantele, dansul de flaut și liră...
Urcă în stele inutul stelar
Zeli suspină și ne inspiră,

Evoc, Bachus! Vino cu noi!
Lasă Olimnul — glori deșarte...
Adune-si Appolo harfele sparte:
Cresc tinere vremuri și amfore noi...
Tu singurul nu ești de oameni departe...
Evoc, Bachus! Vino cu noi!..

VICTOR EFIMIU

Snodgrass, și toți grăjdarii și toți gură cască se pun să tipe după călătorii lipsă. Un răspuns îndepărtat se aude din fundul curții: d. Pickwick și d. Tupman o străbat pe nerăsuflăte căci au bătut fiecare câte un pahar de bere și degerele d-lui Pickwick sunt atât de reci, că-i a trebuit cinei minute bune până să se oțătă banii să plătească. Vizitiul vociferă cu aer de nemulțumit: „Ajudeți, domnilor, grăbiți!” Straja repetă același strigăt; bătrânul dinăuntru găsește foarte extraordinar că cineva se apucă să scoboare și înd știe că nu e timp; d. Pickwick se șilește să urce într-o parte, d. Tupman din cealaltă; d. Winkle strigă „gata” și iată-i plecați din nou! Șalurile sunt iarăși puse, gulerile mantalelor sunt ridicate, caldarării încețoază, casele dispar și călătorii noștri se avântă din nou pe drumul mare, iar aerul împede și înțepător le îmbăiază figura și-i învelește până în fundul inimii.

Astfel „Telegraful” de Maggleton transportă pe d. Pickwick și amici săi pe drumul către Dingley-Dell. La trei după prânz debarcară toți, sănătoși și sdraveni, pe treptele Leului albastru, luând pe drum destulă bere și destul coniac pentru a se apăra în contra înghețului, ce acoperea cu dinții lui de dantelă așchorii și gardurile.

D. Pickwick era serios ocupat cu supravegherea dezgropării moronului, când se simți tras încetșor de pulpauna hainei. Se întoarce și recunoscu pajul favorit al d-lui Wardle, și mai bine cunoscut de cititorii acestei voridice povești, sub numele de borșosul bucălat.

— Ha, ha! făcu d. Pickwick.

— Ha, ha! făcu borșosul bucălat privind cu mare dragoste moronul și buțoiașele cu stridii. Era mai borșos ca oricând.

— Ei bine, tinere amice, zise d. Pickwick, ai aerul destul de roșcovan.

Dormii în fața focului la bufet, răs-

purse borșosul bucălat ce o oră de somn îl ridicase fața la gradul de cărămidă. Stațiunul m'a trimis cu căruciorul să iau bagajele dv. acasă. Ar fi trimis și niște cai de șea; dar, cum e frig, s'a gândit că v'ar face plăcere să mergeți pe jos.

— Da, da! ne plute mai mult pe jos, replică cu grabă d. Pickwick, căci își amintea de cavalcada ce făcuse deja pe acelaș drum. Sam!

— Domnule!

Ajuta servitorului d-lui Wardle să pue pachetele în cariola și ureate cu el, noi vom merge înainte.

Dând aceste instrucțiuni și terminând socotela cu vizitiul, d. Pickwick, urmat de amicii săi, luă poteca ce tae în curmeziș și se îndepărtă cu pas voinicesc.

Sam, care se găsea întâia oară confruntat cu borșosul bucălat, îl examină curios, fără să spun ceva: când sfârși examenul, începu să aranjeze repede toate pachetele în cărucior, în timp ce Joe îl privea cu un aer liniștit, părând că găsește imensă plăcere în a vedea cu câtă activitate Sam face această ispravă.

— Iată, zise Sam, aruncând ultimul sac în căruț; sunt toate.

— Da, observă Joe cu un ton satisfăcut; sunt toate.

— Știi tu, mititelule, că ai fi putut obține un prețiu la marele concurs.

— Mai vezi de alui!

— Ai ceva ne înimioară ce te turbură îngrășându-te?

— Nu, cred ca tu.

— Cu toate acestea, privindu-te înmhipniam că ești victima unei pasiuni nenorocite.

Joe dădu din cap în chip negativ.

— Ei bine, urmă Sam, — cu atât mai bine! Bei?

— Imi place mai mult așăncarea.
— Ah! mi-închipui am așăncarea.
să spun, vrei să tragi ceva la măsca
să încălzească mititei! ul d-tale stomaci

De altfel, te văd strânic de ghiftuit și cred că nu prea suferi de foame sau de frig.

— Câte o dată. Îmi place câte o picătură, dar... când e pre cinste.

— Ah, să fie adevărat! Ei, bine, atunci, hai cu mine pe aci.

Nouii prieteni se transportară în odaia unde se debitau băuturile Leului albastru și groșciorelul nostru dădu de dușcă un pahar de rachiu fără să clipească, ispravă ce-l înalță de-a binelea în buna opinie a lui Sam. Când și acesta operă pe propriu-i cont alt pahar, urcară în cărucior.

— Știi să conduci? întrebă pajul d-lui Wardle.

— Nițeluș, nepoțele!

— Iată atunci, zise borșosul bucălat arătându-i drumeașul. N'ai decât să mergi drept și nu poți să te înșeli.

Pronunțând aceste cuvinte, se culcă drăgășos alături de morun, punându-și un butoi de stridii sub cap, în chip de pușcor, și adormi la moment.

— Ei bine, asta e de oac! Pentru un tânăr fără jenă, iacă un tânăr fără jenă! Ha! ha, scoal' de-acolo, tinere dropicos.

Tânărul dropicos nu dădu nici un semn de trezire. Sam se așază pe polița de dinaintea căruțului și dând drum calului printr-o scuturătură de hățuri, conduse într'un trap susținut către conacul fermei.

În timpul acesta, d. Pickwick și prietenii săi restabiliră mărșăluind o activă circulație a sângelui prin sistemul lor venos și arterial și urmară veseli drumul. Pământul era prins de îngheț, verdeața albă de brumă; aerul rece și uscat era întăritor, iar apropierea rapidă a crepusculului roșu-cenușiu (culoarea ardeziei ar fi o expresie mai potrivită pe timp geros), făcea și mai plăcută pentru călătorii noștri agreabila perspectivă de confort și bunătați ce-i aștepta la gazda lor. Era un fel de după prânz, care, într'un câmp pustiu, ar fi putut împinge o pereche de ghifti la scoaterea hainelor să sară puțin de-a capra, bun înțeles numai din usurința de judecată. Suntem de asemenea fermi convinși că dacă în acest moment d. Tupman s-ar fi îndoit de mijloc, sprijinindu-și mâinele în genunchi, d. Pickwick ar fi profitat, cu cea mai mare aviditate, de această invitație indirectă.

Oricum ar fi, însă, d. Tupman ne punându-se într-o asemenea poziție, amicii noștri continuară să meargă, vorbind vesel. Cum intrară în ulița ce trebuiau să străbată, un șgomot confuz de voci le loviri urechile și înainte de a avea timpul să formeze presupuneri despre persoanele cărora aparțineau aceste voci, se și pomeniră în mijlocul unei societăți numeroase ce le așteptă sosirea.

Era bătrânul Wardle, care trăgea niște grozave „ura” și care, dacă e posibil, avea aerul ceva mai jovial ca de obicei; era Bella și credinciosul său Trundle; era Emily, în fine, și opt sau zece alte tinere domnișoare, ce veniseră să asiste la operațiunile matrimoniale de a lona și care se găseau toate în cea dispoziție de veselie și de importanță obișnuită la fetele tinere în preajma unor interesante ocazii ca aceasta. Câmpul și drumul răsneau în depărtare de hohotele de râs ale acestei bande veseli.

Ceremonia prezentărilor fu iute terminată, sau mai bine zis, prezentările fură repede sfârșite, fără nici o ceremonie. În câteva minute, d. Pickwick, satisfăcut și ne contrariat, ca și cum toată viața sa ar fi cunoscut aceste tinereți, glumea cu cele ce nu vroiau să sară barierele când privea el, sau, când aveau piciorușe frumoase și glezne fără reproș, aveau grija să mai rămână cinci sau șase minute, declarând că le era din cale afară frică să facă vre-o mișcare. Fu demn de reamărcat că d. Snodgrass oferă Emili Wardle mai mult ajutor decât ar fi reclamat groaza barierelor, cu toate că unele erau mai de trei piciorate înalte și că trebuia să urci o grămadă de pietrone, drept trepte. În fine se observă că o tânără, dudue, cu ochi negri și cu cipiici mici și frumos împodobiti cu blăniță, scoatea strigăte mari când d. Winkle îi oferă mâna să o ajute la scoborit.

Când dificultățile barierelor fură biruite, când se găsiră pe șes, d. Wardle făcu cunoscut d-lui Pickwick că tocmai examinase în corpore, casa și mobilierul unde tânăra pereche va locui după sărbătorile de Crăciun. La această comunicare, Bella și Trundle se făcură roșii, cel puțin atât de roșii cât borșosul bucălat după o partidă de somn în colțul căminului. În acest timp, tânăra cu ochi negri și cu pantofiorii cu blăniță murmură ceva în urechea Emili, privind rautăcio-

să pe d. Snodgrass. Emilia îi răspunse: „Ești nebună”, dar roși și ea destul, cu toate acestea, și d. Snodgrass, modest cum sunt de obicei toate genurile mari, simți roseața cum i se urcă până în țeasta capului și-și ură în fundul înimii, ca tânăra sus-menționată, cu ochii ei negri, cu gluma ei și cu cipiicii ei imblăniți să fi fost dusă cu tot confortul în cealaltă parte a Britaniei.

Dacă Pickwickienii au fost primiți într'un chip atât de amical în afară, închipuiți-vă care fu căldura și cordialitatea recepțiunii lor când ajunseră la conac. Servitorii chiar se strămbau de plăcere văzând pe d. Pickwick; iar jupâneasa Ema, aruncă d-lui Tupman o privire de recunoștință, jumătate modestă, jumătate neobrăzată și atât de frumoasă că ar fi fost suficientă să decidă și statuia lui Ponaparte, așezată în vestibul, să-și deschidă brațele și să o strângă la sânul lui, — dacă ar fi avut brațe.

Cucoana mare stătea în salon cu majestatea sa obișnuită. Dar era de așa rea dispoziție, și în consecință, surdă de tot. Nu eșea nici odată și ca multe alte cucoane bătrâne de aceiaș stofă, când alții făceau ce nu putea face ea însăși, credea că e o crimă de înalte trădare domestică. Astfel, se ținea dreaptă în fotoliul ei și avea aerul atât de sever, cât putea să și-l fie. Dar, oricât, Dumnezeu să ne ierte, era încă un an de bunăvoință.

— Mamă, zise d. Wardle, iată pe d. Pickwick. Îți reamintești?

— Bine, bine! replică ea cu demnitate. Nu supărați pe d. Pickwick pentru o bătrână creatură ca mine. Nimănu-i n'o să-i pese de mine, acum, și e foarte natural. Pronunțând aceste cuvinte, dădu din cap și potrivi cu o mână tremurătoare o cută a rochiei sale de mătase.

— Vai de mine, doamnă, zise d. Pickwick, nu resingeți astfel un vechi prieten. Sunt venit tocmai să am o lungă conversație cu dv. și ca să facem un rob 4). Apoi vom arăta copiilor cum se dansează un menuet, chiar înainte ca să îmbătrănim cu patruzeci și opt de ore.

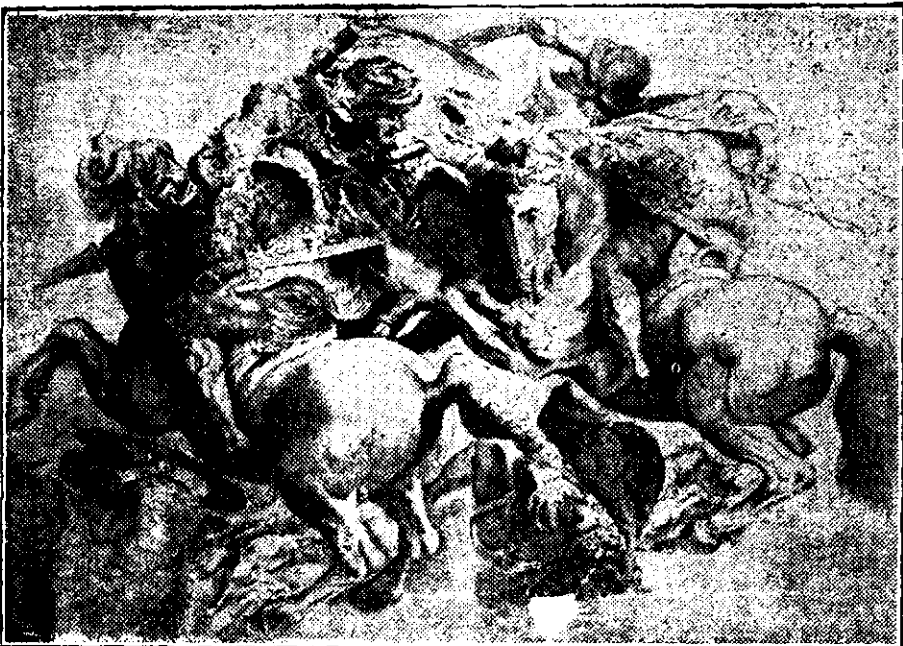
Cucoana mare se îndolci puțin, dar nu-i plăcea să aibă aerul că cedează dintr-o dată, astfel că se mulțumi să zică: „Ah, nu pot să-l aud!”

— Haide, mamă, ce copilărie! reluă d. Wardle: nu fii atât de rău dispusă, gândește-te la Bella, biată copilă, trebuie să o încurajezi.

Buna cucoană auzi acestea, căci buzele îi tremurau cât vorbi fiul său. Dar vârsta are micile ei infirmități mintale și ea nu era potolită. Reîncepu, dar, să-și betezească rochia și întorcându-se către d. Pickwick: „Ah, d-le Pickwick, îi zise cu tinerii erau cu totul altfel pe vremea mea!”

— Fără nici o îndoială, doamnă, și pentru aceasta iubesc mult pe cei ce au încă urme din vechea stăncă. Zicând aceste cuvinte, excelentul nostru amic atrase dulce pe Isabela, o sărută pe frunte, o așază pe un scaunșas la picioarele mami-mari. Atunci, fie că expresiunea acestei tinere fete, ridicată către bătrână, și reaminti suveniruri de altădată, fie că fu atinsă de bunăvoitoarea duiosie a d-lui Pickwick, — oricare ar fi cauza în fine, se domoli de tot: aruncă brațele în jurul gâtului Isabeli și toată reaua dispoziție se evaporă în lacrimi tăcute.

trad. de I. CRIVAȚ

GABRIEL POPESCU: CALAREȚI ÎN LUPTA. DUPĂ RUBENS.
Expoziția graficei române

4) O figura a jocului de cărți whist.

Cei doisprezece

ALEXANDRU BLOK

trad. I. BUZDUGAN

gravuri de V. FEODOROV

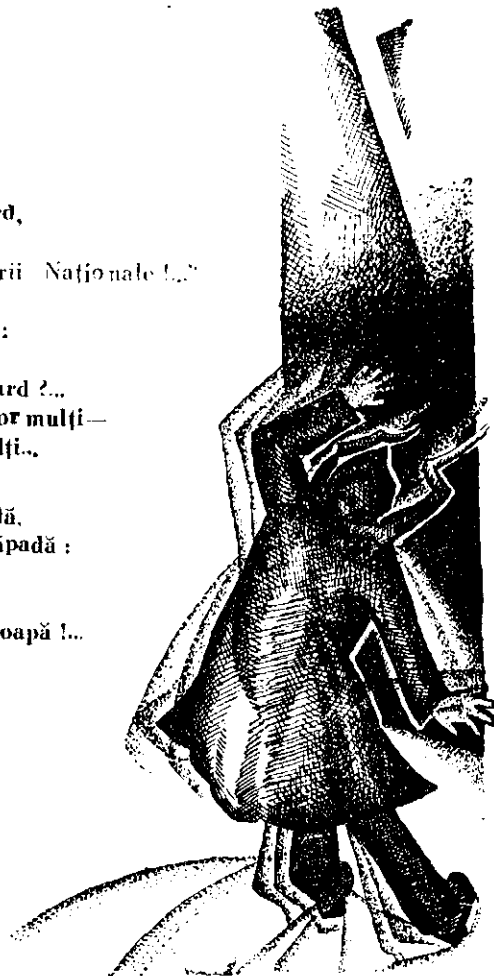
I

Neagră scară,
Albă nea
Vifor, vifor —
Răscolește-o lume vântul !..
Vifor, vifor —
Volbură pe 'ntreg pământul !

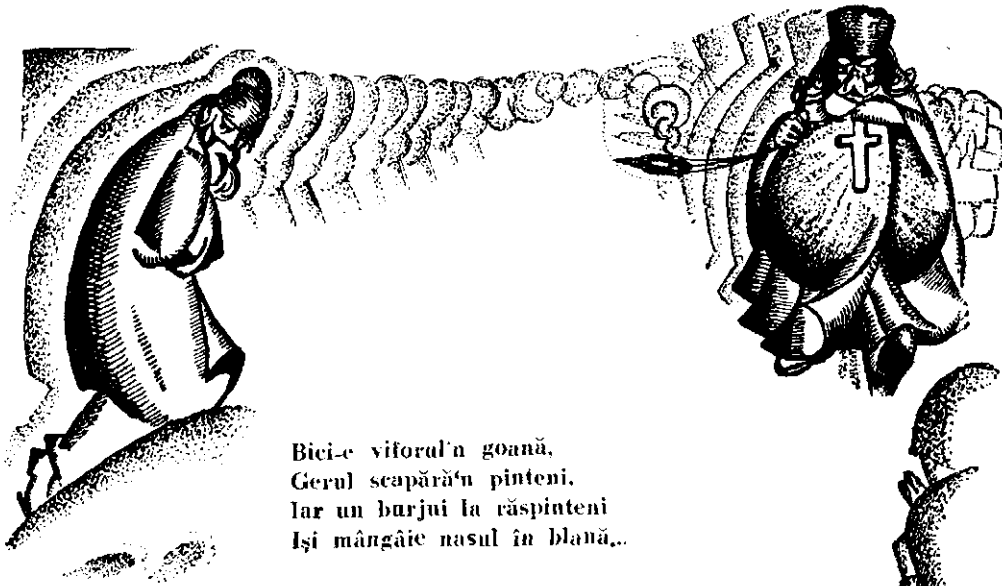
Viforul învârtă
Albi nămeți,
Pe sticloasa pârte,
Sub cer de tuci.
Bieții drumeți
Cad la răscruci..

Pe zid de clădiri comunale,
De frângii prinse de gard,
Atâr'n'un placard :
— „Dați toată puterea Adunării Naționale !..”
O babă sărmană începe
Să plângă.. Nu poate pricepe :
Ce-o fi acest placard
Și-atâta pânză stricată pe gard ?..
Vai, câte rufe nu le cosca copiilor mulți—
Căci toți sânt— golași și desculți..

Bătrâna, ca o găină schiloadă,
Abia se țara peste-un sul de zăpadă :
— Oh, Maică preacurată,
— Vin și ne scapă,
Căci bolșevicii de vii ne îngroapă !..

bor

Bici-e vifora'n goană,
Gerul scapără'n pîteni.
Iar un burjuî la rîspîteni
Își mîngîate nasul în blană..

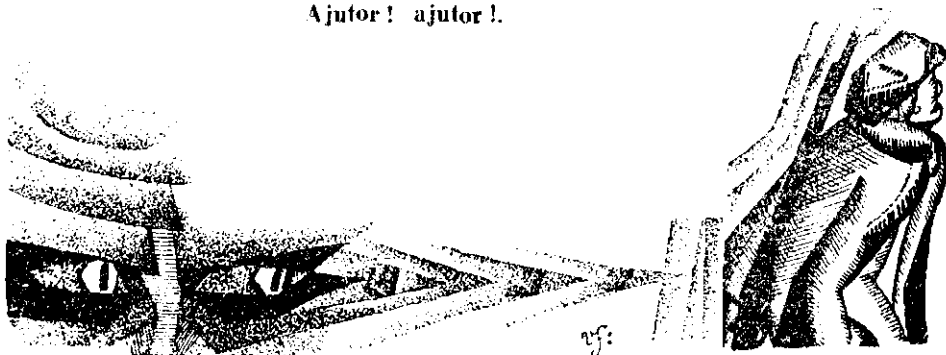
Dar ăsta cine-i? Cu plete lungi.
Tot băigue cuvînte ciungi:
— Trădători!..
— Pierdută Rusie!..
Poate să fie vre-un biet scriitor -
Poet visător!..

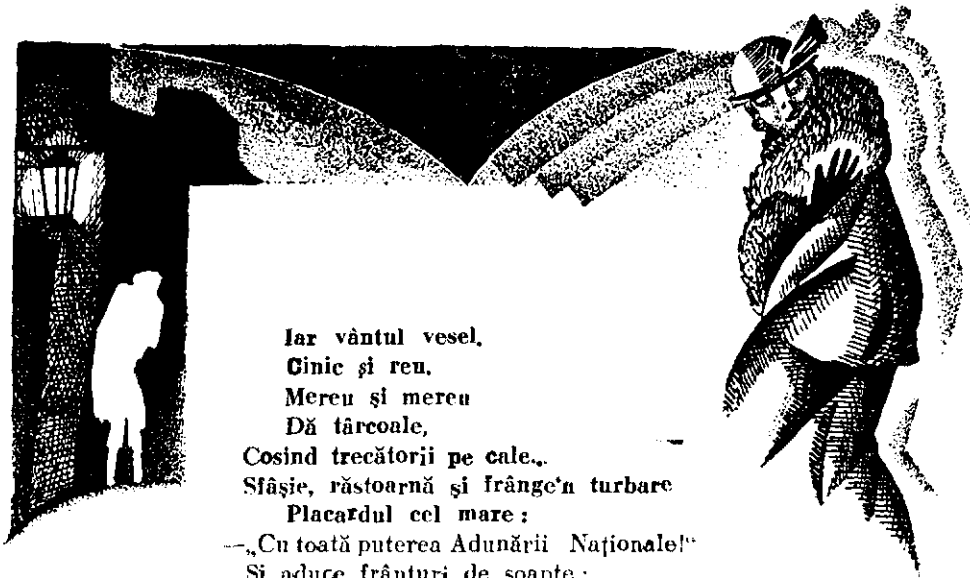
BCU Cluj / Cluj University Library Cluj
Priviți-l în veșmînte —
Un popă, în 'poțcap,
Cum saltă, ca un țap..
— De ce nu ești azi vesel
Tovarășe păriute?..

— Hei! Nu-ți-aduci amînte,
Cum mergeai nainte
Cu norod și cîntec,
Și-ți sclipea pe pîntec
Crucea de argint?!

Lite și-o cocoană
Imbrăcată în blană
Scumpă, de carăcul..
Alteia-i se plînge:— „D'apoi noi, săracul,
— Vai, ce-am plîns, ce-am mai plîns!“..
Dar alunecînd, deodată,
Pe pămînt s'a 'ntins..

Vai! vai!
Ajutor! ajutor!

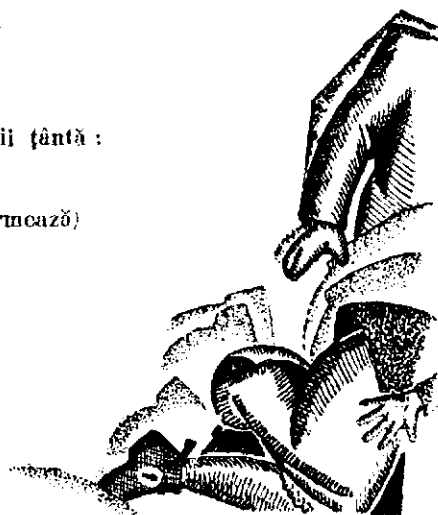
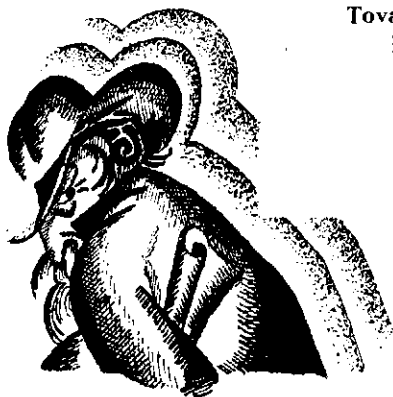

Iar vântul vesel,
Cinic și reu,
Mereu și mereu
Dă târcoale,
Cosind trecătorii pe cale..
Sfâșie, răstoarnă și frânge'n turbare
Placardul cel mare :
— „Cu toată puterea Adunării Naționale!”
Și aduce frânturi de șoapte :
..Și noi am avut adunare..
..In clădirea aceasta mare..
..Ne-am sfătuit..
..Și-am hotărît
..Pentru'un timp — zece, și douăzeci — pentru-o noapte..
..de orice golan..
..Și mai puțin nici un gologan..
Fetelor, hai la culcare..
Noapte târzie,
Stradă pustie
Doar un golan
Hoinar, flueră
Și vântul șueră
In noapte-a pustiu.

— Hei, golane,
Nu-mi ești mușteriu ?...
Vino cu mine
Să ne... sărutăm..
— Pâine !..
— Ș'apoi ce-o mai fi ?..
— Câine,
Șterge-o de-aci !..

Cerul negru-i de sgară..
Scârbă și ură
In piept clocotește..
Ură neagră, mă sfântă..
Tovarăș, fii cu ochii țântă :
Pândește !..

(urmază)

Cununia sângelui

— „Haide, fie-ți milă odată aproape-te și dă-mi mântuirea! La ce bun truda asta nefolositoare când scăparea este de neînchipuit!”

Robert își rostogoli capul năucit de spasmuri în așternuturile infierbântate de zăcere. Chinurile unui cancer iremediabil și turburările țării în care se născuse și iubise întâia oară, îl prigoniră în rezerva unui spital la Paris. Kozarina, steaua întâiului teatru al aceleiași țări în care îl cunoscuse iubind și ea tot pentru întâia oară, își urmări idolul care se sbătea în chinuri grozave. Se contemplau muți, consternați, topindu-și privirile și speranțele, în suspine prelungi, înțretăiate de fiorii coșmarului primejdiei care se așezase deacurmezișul fericii lor, fără a-și vorbi, iubindu-se prin lacrimi, prin semne prin infinite oftări cari măreau la infinit îndurerarea.

Și în după-amiaza aceia de ucigătoare și vagă tristețe, peste care apusul rumen al Parisului își așternea doliul neînduplecat al toamnei— toamna exclusiilor soartei veniți să moară pe pământul făgăduințelor târzii — toamna cu ploaia frunzelor fțice, cu înserarea îndurerată, cu mahnirea asfințitului ostenit— visătorul Robert și tragedia Kozarina își așteptau mântuirea în camera ursuză, simplă și decolorată a spitalului desmoșteniților, intermitent stropită cu efecte de lumină galbenă, de clarobscur roșcat, de întuneric funebru — cel dintâi, sperând în miracolul vre-unei tămăduiri — Kozarina într-o legătură nepieritoare cu acela pentru care își părăsise patria și gloria. O adiere îngândurată clătina molatec perdelele rezervei, aducând din depărtările înmurgitului pe freamițul îngândurat al înoptărei, tânguirea amară a unui vânt lenes, trudit, simptomatic—preludul morții care se apropia, svârlind pe fereastra deschisă, frunze mari uscate, cari cădeau seduse pe pat, pe lucruri și pe oameni.

— „Să-ți dau scăparea? interveni zdrobită Kozarina, strivind batista între palme. Dar eu însă-mi o aștept din chtar mâna și voiața ta, suspină îndelung Kozarina cu pieptul plin de o duioșie amară. Mântuirea să-ți fie increderea pe care o ceri dela o neputincioasă ca mine și Dumnezeu nu-și va întârzia ocrotirea!”

— „Dar lumina se stinge, șopti Robert și lumina mea ești tu! Și atunci tortura e mai ucigătoare — tortura cărnei care putrezește mai înainte de a fi murit — tortura ochilor care nu mai au a te vedea și a căror lumină anune înainte de a te cuprinde întreagă în supremul lor salut. Haide, omoară-mă dar, arătându-ți astfel iubirea de pe urmă!”

Kozarina nu-i răspunse. Privi ca într-o reverie dureroasă spre perdelele cari dansau aducând pe pat frunze roșcate de toamnă, cari tipau în întâlnirea lor neregulată ca niște oase cari se frâng. Îndurerarea ei pentru Robert nu era decât expresiunea iubirii și a cărei dovadă muribundul o mai cerea încă, în suspinele agoniei. Kozarina i-o făgăduise de mult, urmându-l la Paris, dar suferindu-l neîncercător și continuu temut, i-o mai solicita încă, pentru consolidarea inevitabilei lor despărțiri. Cancerul se așezase ferm între sufletele lor rebele și scăparea întârzia. Robert o cerea stăruitor Kozarinei. Ii cereauciderea, iar Kozarina care se îngrozea, îi făgăduia în schimb dragostea pe care mai apoi moartea, avea să o ducă la cer pe o mărturie a divinei ei înțărări! Dar lui

Robert nu-i folosea această aparență de îmbărbătare. Ori cât de somptuoasă ar fi fost dragostea Kozarinei, ochii închiși pentru totdeauna ai lui Robert, nu aveau să o mai vadă în curând și urechile lui astupate cu pământ nu aveau să-i mai audă înduioșătoarea ei consolare!

— „Dă-mi scăparea în locul dragostei, îngână într'un timp Robert, prin arsura buzelor cari nu mai vorbeau.

— „O vei avea, mugii Kozarina și cu ea și dragostea mea. Atunci va fi renașterea ta întreagă și bucuria de invidiat a amândorora. Până atunci puterile mele sfârșite nu mai au nimic de îndeplinit!”

— „Mă doare, gemu Robert, Pentru ce mă ucizi refuzându-miuciderea? Nu-mi trebuie dragostea celuilalte lumi; dă-mi mâna de ajutor a dragostei de aci. Dă-mi cât de puțin din ceace dincolo devotamentul tău îmi asigură cu atâta înfinită și neasemuit de înălțătoare bunătate — omoară-mă și ne vom uni!”

— „Unirea o vreau aci, pe pământ!”

— „Dar eu mor și văduvia ta va sosi înaintea legăturilor pământeste. La ce bun această paradoxală inversiune, făcând pe placul soartei? Dă-mi scăparea mai curând, dacă viața se scumpește într'astfel!”

— „Robert, ai păcătit!”

Abatele Emanuel, Parohul capelei și

mandatarul ouvântului de pe urmă, se apropia pentru obliguitile rugăciuni.

— „Părinte, isbucni Robert, află că dăruiesc cerurilor fructul păcătos al sufletului meu, iar pământul hain să-l poarte greșala căci de vină e „Atotputernicul!”

Abatele binecuvântă pe rătăcit, înălțând cumpănit privirile în tavan. Proșcă, medicul spitalului și sclavul științei, întră urmat de Esthera, sora de caritate, figurantă a decorului morții, care aducea în bluza ei de cioclu, pansamentele și trusa. Kozarina eși înaintea medicului frângându-și mâinile. Medicul făcu un gest de resemnare aplecând urechea pe inima bolnavului. Robert înălță pieptul. Vântul împletea perdelele cari pătau pătratul negru al nopții prins în cercevele, cu lumilele lor albe de spital.

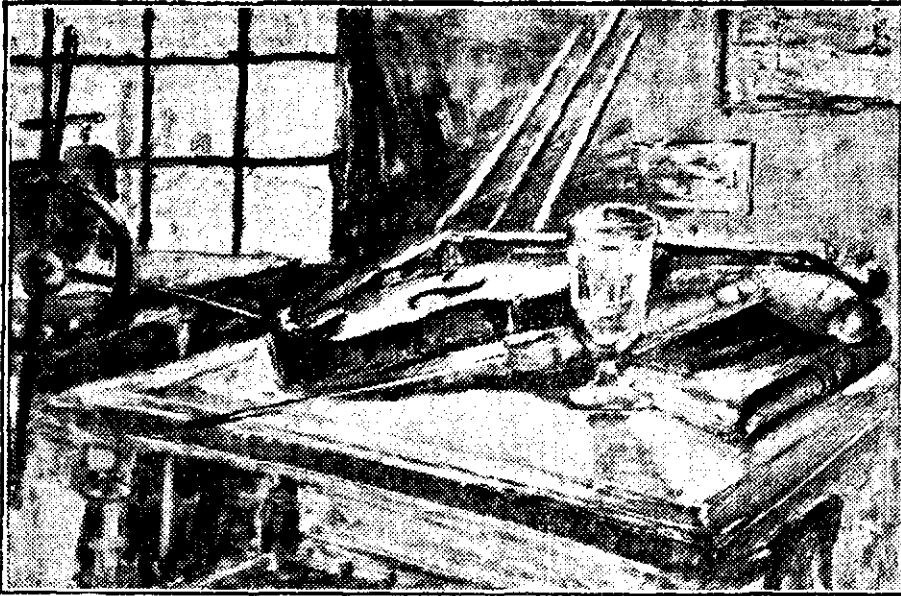
— „Bate vântul — vântul morții care bătea în geam, do'or mincinos și prefăcut, prefăcând mincuna în suferință, gemu Kozarina eșită din minți.

— „Dar bolnavului îi merge cum nu mă așteptam, întări medicul care nu luă în seamă ocările Kozarinei.

— „Dar nu auzi cum moartea adusă de vânt, și-a coborât jalba în fereastră, cerșind pomana păcatelor netrebnicilor și a neputincioșilor de noi? La ce bun, momeala științei și a vorbelor deșarte, strigă Kozarina în fața medicului uluit, care venise în urma unui consult avut în laborator, înainte de ora vizitărei saloanelor, să încerce pentru cancerul lui

JEAN AL. STERIADE: FETIȚE LA PIAN (Litografie)
Expoziția de grafică română

R. IOSIF: COMPOZIȚIE (monotyp)
Expoziția de grafică română

Robert, o transfuzie cu sângele Kozarinei.

Dar doctorul Prosek nu o auzia, preparând instrumentele și făcând Estherei semn să se apropie.

— „Dar la ce bun și preotul? isbucni din nou Kozarina, într'un acces de desperare, care îi luă cunoștința. Dumnezeu nu este oare mai puternic decât 1. fosele duhovnicului care se abate numai de ochii lumii în drumul morții, mințind slăbiciunea oamenilor și preocupându-se martiriul lui Christ, sacrificat mântuirii omenirii, precum medicul furând parfumul buruienilor și închizând în acoperișuri de sticlă plămădeala sucurilor universului, prepară minciuna steampă a tămăduirii!

Abatele Emanuel își împreună palmele deasupra crucifixului care fulgera pe atlasul sntanei, într'o linioară fină de argint, subțindu-și buzele și încrunțându-și fruntea, în vreme ce doctorul Prosek cocoșat în redingota lui de savant, deasupra mojarelor, desinfecțea îndelung o seringă ajutat de Esthere a cărei roșăță congenitală făcea să plesnească de atâta abundență sănătate, enorma ei scufie albă. Kozarina plimbă cu o nedumerire obosită, privire dela doctorul Prosek spre abatele Emanuel, de acolo spre Robert și în urmă, înapoi, în aceeași ordine, de mai multe ori. Într'un târziu, când doctorul Prosek înălță acul îndeajuns flambat, Kozarina nescăpându-i un moment auzului, vântul care se domolea și privirilor, toate mișcărilor dimprejur, putu să îngâne vag, păstrând în figura plânsă speranța unei minuni.

— „Intr'adevăr, se pare că moartea ar fi dispusă să-și ia seama ba chiar se despartează!

Apoi extaziată către medicul Prosek, care înălță tot mai mult seringă, scutând bobitele de aer, cari dansau în vârful acului:

— „Să fie cu putință?

— Puterea e în supunerea voinței dumitale, interveni medicul distrat, fără să-l preocupe cătuși de puțin nici bucuria Kozarinei, într'un caz eventual de reușită, nici desperarea ei, în ipoteză că încercarea transfuziei ar fi fost zadarnică, continuând doar să urmărească atent globulele de aer care se topeau în vid, rând pe rând, scrobindu-se într'o apropiere lentă, una de alta, degajând astfel complet conductul seringii.

— „Dar mai presus de voința și supu-

nerea mea, nu este decât scăparea lui Robert!

— Dă-i-o!

— „In ce fel?

— „Potolind insetosarea viinelor bolnavului cu insetosarea de iubire, a sângelui vinelor d-tale și din legătura cărora va țâșni viața cea nouă a unirei voastre deapaururi, documentă medicul plietisit, propiind precum în antebrațul Kozarinei care se oferi sedusă, platina fină a acului.

— Taie, taie mult, taie adânc, taie tot, îmbucătățind totul, până la cea din urmă fibră, isbucni expansiv Kozarina, dându-mi în schimb pe Robert întreg!

— „Da, văd, interveni cucernic abatele, se apropie scăparea!

Operația urmă în tăcerea grea a rezervoi. Vântul plecase din corcevele și fășiile albe ale pedalelor își prelungeau trepa lor marțială până în oglinda mozaicului pardoselei. Preotul deschise o carte de rugăciuni, privind din obismu, întâ, în paginile care acum nu-i trebuiau decât numai pentru a-si potoli curiozitatea, care, oricum, într'o măsură ar fi turburat solemnitatea operației. Estherea înfise grabnic Kozarinei un pahar cu apă, îndată ce medicul scoase afară din vână, acul însângerat, acoperind deschizătura cu o nițătură de colodiu. În vreme ce acul își îndreptă neîntârziat ascuțitul plin de sânge, spre ratul unde trebuia să facă grabnic o altă incizie, de data asta în bratul lui Robert. După operația bolnavului, abatele Emanuel închise ceaslovul fixând pe Robert și lăsând pe Kozarina în grija Estherei, care îi adresă îmbărbătări aljunoare, îmbrățișându-o. Bolnavul liberat de străpungerea acului, dele drumul susinutului nelămurit al senzațiunei interăturei. Putin timp însă după ce instrumentele fură asezate la loc, în catifeaua trusei, durerile din pat încă nu conteniseră. O tuse aridă urmată de prelungi spasmuri, înegrioră astențările. Lumea se îngămădi din nou în jurul ratului.

— „Unde este monseniorul, unde sunt luminile sfântului ierifelnic, unde imi este aleasa, aiură Robert, desteptat de vântul care își relux plânsoarea în ferestre. Abatele îngăimă o rugăciune, la întâmplare. la care Kozarina se răsti:

— „Dar Dumnezeu nu mai are ce căuta printre noi prea sfinte, de vreme ce trimisul lui este aci, sfârși Kozarina cu

Celebrul scriitor Alphonse Karr fu luat de un prieten să asculte o pianistă precoce, o fetiță de 8 ani, interpretă aproximativă a lui Beethoven.

Copila cântă o bucată, Karr aplaudă; o a doua bucată, Alphonse Karr aplaudă din nou, dar cu mai puțin entuziasm; o a treia bucată:

— Dar, nici nu mai asculti! îi zise prietenul care-l adusesse. Găsești că fetița nu mai cântă așa de bine?

— Dimpotrivă, răspunse scriitorul, dar de când suntem aci timpul a trecut... și copila a mai îmbătrânit, așa că lucrul în sine e mai puțin interesant.

*

Regele Eduard VII, căruia îi plăceau mult situațiile hazlii, povestea bucuros o anecdotă pe care istoriografului lui n'au socotit-o demnă să figureze în scrierile pe care îi le-au consacrat. Cu toate acestea ea e destul de nostimă.

Odată, pe când monarhul englez se plimba singur pe malul mării, la Brighton, un strengar zdrențaros se ivi deodată înaintea lui.

— Domnule, vă rog, puteți să-mi spuneți, cât e ceasul?

Eduard scoase ceasul și-i răspunse.

— Uf! exclamă furios strengarul. De două cenuri aștept aci, să văd trecând pe bătrânelul dobitoc de rege. Ei bine, mă duc, nu mai aștept!

— Bine faci, răspunse regele foarte liniștit, nici eu n'oi să mai aștept. Că zău, nu face!

*

Se povesteste următoarea anecdotă nostimă despre cunoscutul pianist și compozitor, Eugen D'Albert, cunoscut și prin numeroasele căsătorii ce a contractat.

Nu de mult a obținut divorțul la tribunalul din Lugano, cu gândul de a se recăsători în curând. După pronunțarea

o trafic prefăcută, arătând spre doctorul Prosek.

Dar gemetele lui Robert continuau să se ia la întrecere cu spasmiile vântului de afară. Doctorul Prosek rămuse neclintit la capul bolnavului în vreme ce Kozarina aiura:

— „E moartea sau scăparea care bate în geam?

Dar Robert murea într'adevăr. Agonia se sfârșise într'un suspin prelung de des-nădeide și abatele Emanuel aplecă o brajii rumeni în folie colorose ale cărții de rugăciuni, cari plesăiau supărător în căutarea grabnică a versetului morții.

— „Ori cum doctore, urlă Kozarina, năucită de durere, acul d-tale a slujit la ceva. În schimbul înfrățirii noastre pe care știința d-tale nu a putut-o înfăptui, dibăcia lui a săvârșit cununia sângelui!

Apoi prăbusindu-se la cămătușul mortului și strigând de acolo către abatele Emanuel:

— „A fost întocmai precum nebunia sau limpezimea presimțirii mele a prorocit! Altfel nu asi fi priceput cum voința sângelui ar fi putut păcăli voința morții!

Și abatele Emanuel închizând cartea roșii înfrigurat benedicțiunea macabră a morții!

SARMANUL KLOPSTOCK

Un interview cu Bernard Shaw

— PHONO-FILMUL —

divorțului se duse la Grand Hotel să mănânce și i se oferi o masă la care se mai afla o doamnă singură. Artistul se prezintă politicos:

— Eugen D'Albert. Imi dați voie să iau loc?

După peste, D'Albert încercă să lege o conversație.

— Parlon, doamnă, mi se pare că v'am mai cunoscut.

Doamna privi în spațiu.

— N'am cântat care odată amânilor, la Viena acum patru ani? Nu? Atunci vă rog să mă iertați: memoria mă înșală câte odată.

După aceea se servi friptura.

— Încă o întrebare doamnă: n'am fost noi căsătoriți acum șapte ani?

Cel mai spiritual caricaturist francez, Sem, făcea în timpul războiului, portretul marelui X...

Într-o zi veni la celebrul militar cu o uniformă nouă (era mobilizat) vestoul și pantalonii erau de un albastru ridicol de deschis, moletierele de mătase, centronul prea nou, placa centronului părea de aur, iar ghețele erau de lac, etc. Mareșalul îl privi un moment, apoi îi zise zâmbind:

— Unde-i Sem, să te vadă!

Președintele Fallières vizita odată Londra. Din mulțime un englez striga cât îl ținea gura:

— Trăiască Loubet! Trăiască Loubet!

— Nu e Loubet, îi spune un garizian, e Fallières. Loubet nu mai e președinte.

— Știu, răspuse englezul, dar se pronunță mai ușor.

— Imi dai trei fotolieri pentru Marșia viitoare, dragă prietene? spuse Tristan Bernard directorului unui teatru de pe Boulevard

— Bucuros, răspuse acesta. Sunt pentru dumneavoastră?

Și Tristan Bernard răspuse făcând cu ochiul.

— Da pentru mine și... două femei.

Directorul pufni în răs.

— Două femei pentru dumneata singur. Bine te lauzi, dragă maestre.

— Înțelegi răzostă Tristan Bernard. la vârsta mea, când îmbătrânești, devii plicticos. Atunci prefer să am două femei; dacă tovarășia mea le plictisește, cel puțin vor avea compensația de a putea discuta între ele.

Yves Mirande, cunoscutul autor de vodeviluri și reviste parisiene, călătorea în vara aceasta prin Provența. Într-una din zile coborând din automobil trage la un hotel unde angajează o cameră și apoi cere să i se servească masa.

După dejun se urcă în camera sa. Peste cinci minute coboară și cere un pahar cu apă. Urcă scările până la al doilea etaj cu paharul plin și peste cinci minute cere alt pahar. Lucrul s'a repetat de vre-o zece ori. În cele din urmă pe când Yves Mirande cobora cu paharul gol, patronul hotelului i se adresează:

— De ce atâta apă, domnule? Sunteți bolnav?

Yves Mirande surâde politicos și umplându-și din nou paharul răspunde absent:

— Nu, domnule! Mi-a luat foc odaia... Arde camera. N'aveți un pahar mai mare?

RUD. A. KNAPP

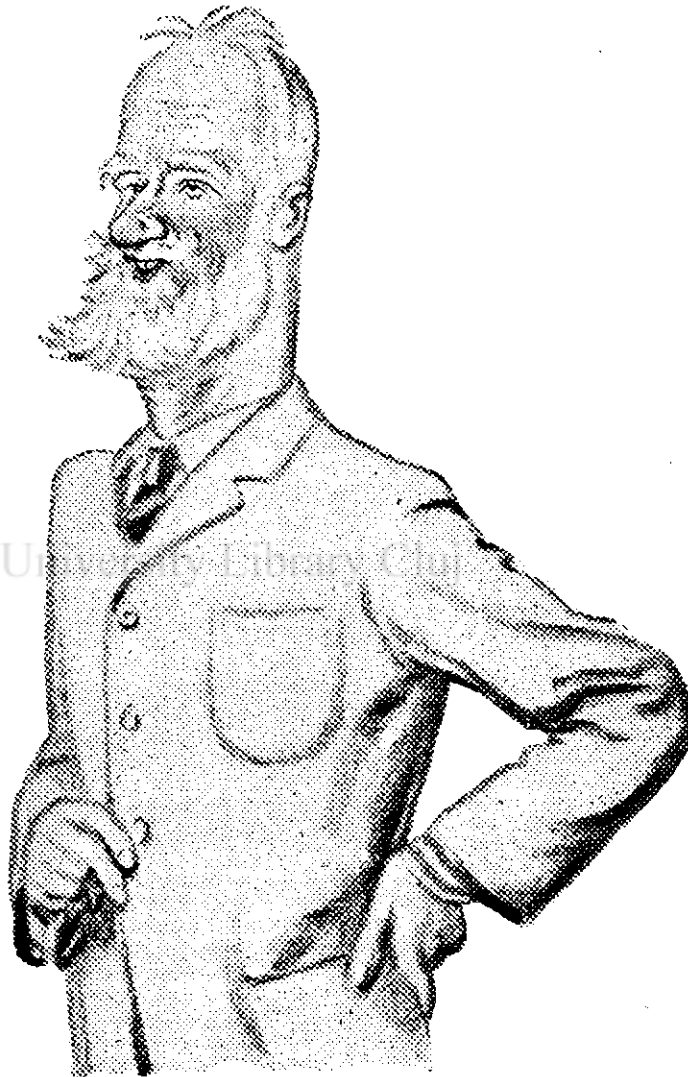
Bernard Shaw, crede că a găsit mijlocul să satisfacă dorința ades exprimată de admiratorii săi de peste ocean de a-l vedea și auzi, fără a fi nevoit să întreprindă o călătorie, care la vârsta sa i-ar putea fi fatală, după cum spune el însuși.

Acest mijloc e filmul vorbitor așa cum a fost perfecționat în ultimul timp în Statele-Unite.

Bernard Shaw n'a văzut încă „phono-filmul” american, dar peste câteva zile se va face o demonstrație în fața sa și dacă așteptările nu-i vor fi înșelate, e probabil, — a spus Shaw, — că va accepta oferta care i s'a făcut din Ameri-

celor șaptezeci de ani ai mei și aduse cu sine o adevărată orgie de vizite de urări și un potop de felicitări din întreaga lume, la care trebuia să răspund. Crezusem, că ducându-mă în Italia voi fi lăsat în pace. Dar n'a fost așa. Apoi în Suedia și-au pus în cap să-mi acorde premiul Nobel și așa fu prilejul altor aduări și a altui mare zgomot în jurul meu”.

D. Shaw, care a asistat la o demonstrație de phono-film la Milano s'a declarat perfect satisfăcut și aflând că phono-filmul american e și mai reușit de cât cel

BERNARD SHAW

ca pentru un film de acest gen, mulțumită căruia admiratorii săi din lumea întreagă vor putea să-l vadă și să-l audă. După câte mi-a declarat Shaw, dacă acest film va fi realizat, va primi frumoșul onorar de 50.000 de dolari.

Shaw mi-a făcut aceste declarații, când l-am întrebat dacă va vizita America.

— Știu, că americanii, cari gândesc bine despre lucrările mele, sunt dornici să mă vadă căci așa imi scriu cel puțin. Dar e în adevăr imposibil ca la vârsta mea să mă gândesc la o asemenea călătorie, mai ales acum când am fost aproape zdrobit sub greutatea adulărilor, pe care a trebuit să le suport în ultimul timp. Primăvara trecută am fost serios bolnav, după cum știți. Abia începusem să mă întrezesc, când veni aniversarea

italian s'a arătat dispus să uzeze de acest mijloc.

— „Astfel nu va fi nevoie să mă duc în America să țin conferințe, ci voi putea spune ceea ce am de spus stând liniștit în biroul meu și voi pune în buzunar și 50.000 de dolari fără nici o sforțare fizică.

În ultimul timp Bernard Shaw a refuzat să mai primească vre-un gazetar, așa că profitând de favoarea ce mi s'a făcut, am căutat să mă folosesc cât mai bine de jumătatea de oră ce mi s'a acordat.

Încă de când a terminat pe „Sfânta Ileana” Shaw și-a concernat toată energia scriind marea și serioasă carte, pe care d-sa o numește „Călăuza femeii inteligente spre socialism și capitalism”.

Intrebându-l când crede că va fi gata această lucrare, el-mi-a răspuns:

— „Aș dori să vă pot spune. Dar așteptarea acestei cărți a fost o nesfârșită serie de intreruperi exasperate. O voi termina într-o zi, asta e sigur. Chiar de aș muri acum, o bună parte din ea ar putea fi folosită. Mi se pare că am scris vre-o 120.000 de cuvinte până acum”

De și Shaw nu mi-a vorbit despre asta, dar mi s'a spus că-și scrie toate operele stenografiindu-le cu atâta acurateță, în cât cei cari le transcriu apoi, au rare ori nevoie să-i ceară vre-o lămurire.

Revenind la subiectul filmelor, d. Shaw confirmă știrea că e în tratative cu un impresar american care vrea să filmeze nuvela sa „Castelul Byron's Profession” cu faimosul boxer Gene Tunney în rolul titular. (D. Shaw n'a aflat însă despre refuzul lui Tunney de a ține în această versiune pe motiv că nuvela e „neroadă” și „prematură”).

„Am aflat, spuse d. Shaw că Mr. James J. Corbett care a jucat la New-York într-o versiune dramatică — a nuvelei mele, — versiune făcută fără consimțământul meu, — intenționa să apară și la Londra. Spre a împiedeca aceasta am scris atunci „The Admirable bashville” ca să-mi apăr drepturile literare.

D. Shaw a mai făcut apoi aluzie la un alt proces pe care-l are cu o casa de filme americane pentru filmarea comediei muzicale „Soldatul de șocolată”, bazată tot pe o nuvelă a sa intitulată „Arnusand the Mari”.

„Aș fi sigur că voi câștiga procesul, spuse Shaw, dacă avocații ar cunoaște măcar ceva din legi, dar dacă avocatul meu câștigă procesul, va izbuti nău mai să mă împiedice de a face un lucru, pe care nici nu vreau să-l fac pentru că l-am și făcut și anume să vestesc pe producătorii de filme de pretutindeni să nu mai pună mâna pe piesele mele”.

Găsind pe d. Shaw într-o dispoziție cu totul excepțională, încercai să-l fac să-mi spuie cât a câștigat din scrierile sale.

Scuza acestei încercări era chiar propria sa declarație făcută când a refuzat premiul Nobel și anume că cititorii și auditorii săi îi procură mai mulți bani chiar decât are nevoie.

D. Shaw mă privi un moment ca și când ar fi fost dispus să mărturisească — dar apoi ocoli acest punct:

„Fără îndoială că cel mai bun mijloc ca să faci bani e să rulezi nimicuri spectaculoase care nu durează nici 24 de ore, spuse d. Shaw, în ce privește operele mele, ar fi greu să spun cât au produs. De sigur, unele din cărțile și din piesele mele mi-au adus foarte puțin la început. Dar întrebarea d-tale îmi amintește că va trebui să fac ceva cu privire la veniturile mele din America, trebuie să găsească un mijloc de a le reduce. Până mai acum câtă-va vreme erau presupuse destul de mari ca să justifice o taxă pe venit de 5 sau 6 la sută, dar după cât se pare acum fac parte din clasa supusă la suprataxă. Trebuie neapărat să iau măsuri, lau prea mult dela mine, d. Shaw spuse aceste cuvinte cu faimosul său surâs care-ți spune că glumește. Dar de e vorba de taxe sau de supra taxe, fapt e că piesele d-lui Bernard Shaw care se joacă în lumea întreagă trebuie să-i aducă o avere. Am auzit chiar că în ultimul timp, mulțimea cecurilor ce primește l-a silit să mai cumpere o mașină secretarului său.

Făcând o ultimă încercare ca să aflu cel puțin cât i-au adus piesele sale, d. Shaw mi-a răspuns „Zău așa, o foarte

RAMIRO MODESTO LITocca

(Correspondență artistică pentru vacanța Craciunului)

Iată ce-mi scrie din Stancaterra, un tânăr artist, al cărui nume, dat fiind caracterul prea personal al epistolei prezente —, ne facem datoria sa-l păstrăm sub tăcere:

În republica noastră sud-americană, piciorul Ramiro Modesto Litocco este una din acele figuri care ogundește, la o altă, splendiului, impetuosul, temperament al omului renașterii naționale și vigoarea, înfruptarea, elanul, tipului modern, superior, încălzit la ideea trustului și a regenerării omenirii prin bani și viață.

Sunt de doi ani de zile elevul său — și mărturisesc că am fost necoutent hipnotizat de geniul universal și de ingeniozitatea ultramodernă a acestui maestru deopotrivă de laudat și de hulit, dar în care, asemenea biocului de stâncă, zac energii extraordinare și caldă vâpă de metale prețioase, oricând dispuse să erupă, nu ca să ardă și să distrugă, ci ca să aprindă, cu lava entuziasmului, limanurile aride ale contemporaneității.

În vastul său atelier clădit pe malul mării în cartierul Aycronatta, de dimineață și până noaptea târziu vizitatorii, admiratori, curioși sosesc și pleacă în lung, nestârșit, impresionant pelerinaj.

Pictor, sculptor, estet expert și om de lume, Ramiro Modesto Litocca nu se dă înouă de la nici un sacrificiu de amabilitate sau chetivitate ca să mențină nestârșită laima acenerului și prestigiul omului.

Încadrat de o magnifică barbă roș-blondă, ceace, după dușmanii invidioși, i-ar trăda originea mic-asiatică; cu o voce caldă în care un accent ușor străin vibrează ca o reminiscență semină a Cefaloniei sau a vecinilor cetăți de isteți și aprigi negustori, ambulanti, de pe coastele Adriaticii — Ramiro Modesto Litocca cucerește dela prima înțelegere și subjugă pentru todeauna, Puterea lui de tascare crește în măsura în care pe fruntea și în barba arăsunui se înmulțesc buchetete de ghiocci albi, ce adaugă acestei splendide și tuete de artist cavater nu știu ce aureolă bizară, de patriarh bizantin.

Celebru deja în toată republica pentru păuzele sale de dimensiuni amețitoare, în care cântă toată poezia nedelinită a

greu de calculat”. Tot ce pot spune e că scrierile mele mi-au produs atât cât ar putea să producă ori ce persoană.

Copyright by the „Universul” and the N. A. N. A. All rights reserved.

HAYDEN CHUSCH

patriei noastre, în cari auzi parcă urletul spumegător al mării simți aroma lamurilor de porumb și a podgoriilor grase, gusti dulceața fructelor noastre și pipăi ampla rotunjime a fecioarelor cu pigmentul de curcudușă părguiță — Ramiro Modesto Litocca ar fi putut să se odihnească pe laurii câștigați și să-și petreacă în liniște olimpică ultimii și glorioșii ani ai vieții. Dar geniul are scormoliri diavolești și impetuoasă trebuință de acțiune.

Astfel vizitatorii și-au putut explica pentru ce au văzut, în dimineața când au năvălit la maestrul, ca de obicei, tronând în mijlocul atelierului un puternic tripied rotativ pe care se înălța, acoperită cu o vastă pănză umedă, una din cele mai impresionante statui, în studiu, din câte s'au putut înregistra în analele sculpturii noastre.

Firește, nici eu, nici publicul select, cu toată încântarea noastră, n'am izbutit să ne informăm asupra subiectului pe care îl atacase maestrul, de cât după ce acesta pătrunse în atelier și dădu poruncă numeroșilor lui elevi sculptori, să desprindă, cu grijă mare, pănza umezită și să ne descopere luciul imperturbabil al enormului bloc de lut viu.

Era în adevăr o statuie!

După ce epuizase subtilitate și gravele probleme ale picturii, Ramiro Modesto Litocca — asemenea lui Leonardo și Michelangelo — atacase acum, în plinul ei, nestârșită, impenetrabilă, gigantică înertie a lutului, pentru a stoarce din el viața cu toate întrebările ei felurite, chinuitoare, eterne.

— Domnilor, spuse maestrul, când murmurale de admirație și aplauzele înceară, Asociația intelectualilor din Stancaterra intenționa de mulți ani să imortalizeze pe eroii din sânul ei, căzuți în luptă pentru marea cauză a libertății națiunilor. Au avut loc până acum șase concursuri la cari au participat gloriole sculpturii Stanca terrane — dar nici o dată muchetele trimise n'au atins acea perfecțiune tehnică, acea originalitate de viziune care să ne îngăduie, mie și colegilor mei din juriu, a ne fixa asupra unuia din concursuri și a-l proclama reușit pe candidat. Ah, domnilor, nu este ușor, este chiar foarte greu când, în afară de cunoștințele meseriei, nu posezi și acea concepțiune înaltă despre devotament și sacrificiu, care să dea operei tale — în cazul de față monumentul eroilor intelectuali — o întâmpinare sublimă, o puritate armonică și o consistență ideală, la înălțimea faptelor commemorate. Uniunea intelectualilor din republica noastră, căreia i-am vorbit în diverse rânduri, cu pasiunea ce mă caracterizează despre nivelul scăzut al sculptorilor noștri, — mă rugat, și eu, din politeț și patriotism, am acceptat să cedez, pentru mizerabila sumă de un milion de lirete, ideea mea asupra monumentului eroilor intelectuali — opera propriei zisă urmând a fi modelată și cioplită de lucrătorii speciali ce voi recomanda Uniunii, și cari vor fi, sper, retribuiți în chip generos — prin subscripție publică, deoarece fondul prim a trebuit să fie rezervat, în întregime, ca o slabă răsplată, meditațiilor și inspirației mele. După cum vedeți, domnilor, ideea mea e simplă ca și oul lui Columb: eroul meu e urcat pe un soclu de granit și are mâna stângă — (mâna cu care apasă pe inimă, în clipa când i-a fost smulsă de bomba ucigătoare) — jos la picioare, și mâna aceasta, mai păstrând în ea ultimele tremurări de viață și sclipire de speranță, arată cu degeul o carte mensesă pe care — datorită unui mecanism special, inventat de mine, electric — va

străluce și noapte, etern, în litere de soare, curvintele:

Libertate — Egalitate — Fraternitate
— Prin școală.

Este greu să descriu ropotele de aplauze și delirul asistenței, când fraza aceasta sfârși spontana explicație a maestrului meu.

La un semn discret, dar totuși autoritar, al patronului, câțiva din elevii săi intrară în atelierul vecin — (lo studio di lavoro minore — cum îl numește maestrul) — și se întoarseră cu mai multe panouri de pânză, enorme, pe cari le răzmară de vastii pereți ai încăperii unde ne găseam.

— Vă rog să credeți, domnilor, că dacă am concedat să vă arăt anticipativ lucrările mele, ce vor împodobi foarte curând mauzoleul marelui nostru poet național Opale Sandri — n'o fac cu intențiunea de a culege complimentele dv, admirative, de cari un artist la vârsta și la reputația mea nu mai are ambițiunea să aspire, ci a vă demonstra cum, pentru o sumă de nouă milioane lirete¹⁾, un artist mare poate să renunțe la atâtea alte câștiguri mult mai importante — ca să execute pentru gloria unui înaintaș celebru și nemuritor — și numai în câteva săptămâni — ceea ce unui meșter al Italiei i-ar fi trebuit o viață întreagă, ca să nu poată isprăvi niciodată, sau să isprăvească ridicol. Mauzoleul, poetului Opale Sandri este o boltă majestoasă pe un diametru de circa opt metri și o înălțime de doisprezece. De dinăuntru: suprafețe siuistre și reci, de beton armat. Poate să locuiască aici sufletul celui mai mare poet al nostru? Ar fi o impietate. Să îngădui, ca acest interior să fie decorat, fără acel sentiment de înaltă, de religioasă înțelegere, ar însemna să batjocorim memoria ilustrului bard — așezându-ne astfel sub coada popoarelor civilizate care știu să-și onoreze morții iluștri. Am cercetat — după plicioase stăruințe ale oficialității — toate proiectele ce s'au prezentat până acum. Nici unul nu corespundea cu concepțiunea despre viață, familie și patrie a ilustrului dispărut: eboșe aște în cari meseria incalică inspiră și o degradează. Omnia virilis sum — adică fiecare după puterile sale, dar asta nu ne poate obliga să îngăduim ca atunci când sufletul unui neam are nevoie de concretizare plastică, trebuie să ne foșlăm și să dezerăm dela datorie — fără a-i da o mână de ajutor.

Opale Sandri a fost un poet eminent național, a cântat vitejiile soldaților noștri, a lăudat trănăseștea uurlie a nevestelor noastre — (ale naștonei) — a blagoslovit imbelșugarea pământului nostru, aducând elogiul strugurilor din vie, izvoarelor albastre, vacilor blajine, boilor gravi, oișelor inocente, rațelor gălăgioase din curtea conacului său, a cocoșilor strejeri și trompeși, a claponilor cu nobila lor ținută, mirajul penelor și gustoasa lor carniță albă frăgezită de grăsime. Când spiritul poetului, trezit în noapte, va umbra prin mauzoleul său, va trebui să aște, firește nu aioma, ceiace pentru un spirit distins ar părea jignitor de material, — ci transpus în ritmul și coloratura artistică — tot ceea ce, în viață, i-a prilejuit voluptate și inspirațiune. Vom fi, astfel în perfectă concordanță cu vechile poroade înțelepte ale Orientului, din Africa de Nord, care știau să mobilize casa mortuară cu iluzia vieții. Deaceia, după cum vedeți, nici soldații, nici nevestele, nici strugurii, nici izvoarele, nici vacile, boii, oile, rațele, cocoșii și claponii fărăi noas-

tre nu lipsesc din compoziția panourilor mele. Toate acestea vor fi așezate pe pereții laterali și pe boltă, în fund foarte vizibil, imediat vizibil, pentru orice vizitator care va intra în mauzoleu, va fi înfiptă icoana aceasta a Maicii prea Fecioare, — (maestrul ne indică, solemn, o figură agățată pe unul din ziduri) — pictată pe lemn, după tradiție — și tot după tradiție zugrăvită evlavios în cel mai pur stil arhaic al patriei, pentru a da iluzia că credința este singura încremenire folositoare a veacurilor, cari, ori cum ar trece peste ea, cu ori câtă vijelie sau molestare, rămâne neclintită și pururi victorioasă...

Cu o repeziciune alarmantă pentru vârsta sa — maestrul desprinsese din perele un enorm pistol și — cu o atitudine de perfect duelist — ținti în icoana de lemn agățată pe zidul atelierului.

Eu un moment de panică grozavă. Apoi o răzbubuitură formidabilă, un nor de fum, câte-va clipe de reculegere — și, când atmosfera se limpezi, n'am văzut în atelier, de cât pe maestrul — (toată lumea fugise îngrozită) — care, cu mâna încă înarmată, mă privea triumfător și totuși trist:

— Ceia-ce, adese ori, nu poate realiza timpul, realizează geniul artistului. Pistolul acesta încărcat cu simple halice pentru vrăbii a perforat icoana mauzoleului, imprimându-i sute de picături profunde de cari. Cu un singur gest, de o secundă, înlocuiesc opera de sute de ani a timpului și imprim operei mele un caracter antic. Arta dragul meu, este geniu și ingeniu. Nu se cuvine să ne lăsăm intimidați de secolele trecute — ci să imprimăm secolelor prezente pecetea temperaturii și savoarea inspirației noastre.

Tânărul meu prieten din Stancaterra, firește, nu-și termină aici epistola. Nu poate fi interesant pentru cititori ce-mi scrie el, mai departe. Și nici eu nu pot merge cu indiscreția, mai mult de cât îmi este îngăduit...

N. N. TONIȚA

REORGANIZAREA CASEI ȘCOALELOR

□ Casa Școalelor va publica în cursul anului 1927, o mare serie de lucrări științifice și literare.

Secțiunea istorică de sub conducerea d-lui prof. N. Iorga, a ținut zilele trecute sedință și a hotărât să înceapă publicarea unui „corpus” al tuturor descrierilor de călătorii prin țara românească. D. Iorga a arătat că cunoaște astfel de descrieri încă din secolul al 15-lea.

Vor fi traduse toate lucrările de acest fel din bibliotecile străine. Este firește vorba aci de un plan ce va cere mulți ani pentru a fi terminat.

În ce privește istoria contemporană, s'a constatat că nimeni nu se ocupă cu redactarea unor cronici și anale ale evenimentelor pe cari le trăim, și că, pentru documentarea asupra acestor evenimente, cercetătorul nu are de obicei la îndemână decât „Monitorul Oficial” și ziarele.

În special, în ce privește evenimentele politice și culturale contemporane, secțiunea istorică dela Casa Școalelor va face apel la o serie de înalte personalități, cari au luat parte la aceste evenimente sau sunt martori, să-și redacteze memoriile, pe cari Casa Școalelor le va publica.

Se va face de asemenea apel la autoritățile de descentralizare, consiliile județene și comunale, pentru a pune la dispoziție arhivele lor, din cari misionari speciali vor extrage pentru a fi publicate, documentele de interes general.

De asemeni s'a făcut un plan pentru întocmirea unui corpus de folclor.

La 22 Ianuarie se întrunește secțiunea filosofică și pedagogică.

Această secțiune a hotărât de asemeni să se ocupese de lucrările și pedagogice, dinaintea scriitorilor.

LA NAȚIONAL. „Medicul în dilemă de Bernard Shaw.

Încep cronica aceasta cu o felicitare, adreșată din toată inima, directorului Teatrului Național, ziaristului Alexandru Hodoș, că a ales și a zorit reprezentarea acestei piese. A dat astfel Hodoș un concurs și a câștigat o aprecieabilă izbândă.

A dat concursul puțințelor sale de apreciere dramatică și a câștigat izbândă, fiindcă alegerea a fost bună și reprezentarea diutre cele mai alese.

Piesa poate să pară lungă, cuprinzând unele inutilități din punctul de vedere al rânduelilor școlărești dramatice. Dar turbură prin frăgezimea ei originală, și prinde ca ntr'o mreață de mătase, prin idealismul, pe care-l împraștie. E o piesă, în care nu acțiunea interesează în planul întâi, ci ideea, care se frământă, se ciocnește cu rutina, care spintecă năclăială instinctului și se înalță triumfătoare prin sbaterile-i cu ironia amară, cu șarja crudă, să fluture superbă de-asupra egoismului.

Împotriva fardului convenționalului, împotriva fățărniciei moralei mediocrităților, străbat idealismul artei, năzuința frumosului.

Pentru un autor, care gândește așa de original, ca Shaw și tălmăcește așa de personal, comentarul lucrării, iese desigur din cadrul oboselilor de adaptare la nivelul curent.

El a pus o problemă, după ce a șarjat împotriva medicilor și aportului științelor lor pentru dănuirea vieții: care-i punctul de vedere moral al unui medic, atunci când e vorba de ales pacientul, pe care să se străduiască să-l vindece?

N'a dat un răspuns general. A imaginat un caz și l-a tălmăcit ca posibil, real, impresionant de real, șgduitor de posibil omenesște.

Un medic mare, descoperitor de leacuri, care să lungească viața, poate să fie stăpănit și de-o sentimentalitate firească și instinctivă, dăunătoare unui pacient. Poate să fie înfiorat un medic savant, de o ambiție amoroasă ca orice om. Și ca s'a satisfacă, nu cruță jertfirea unei vieți, care ar putea fi strălucitor de generoasă pentru lume.

Shaw a analizat un atare caz, cu o vervă drăcească de ironie, cu o stăruință fără milă de spintecarea sufletelor și cu o pornire înverșunată de a dărâma fățărnicile hăde și îmbătrânite.

Nu intru în amănunțirea ideilor și atitudinii autorului acum. Ele doșpesc un ispititor idealism.

Piesa a fost jucată, cum de mult n'am mai văzut piesă bine jucată la Național. Din toate punctele de vedere bine. Un ansamblu admirabil, cinstit și de d. Constantin Nottara, D-na Voiculescu, d. Demetriad, d. Calboreanu, d. Bullfinsky, d. Valentineanu și ceilalți au jucat într'un ritm impunător, ca unitate.

D. Soare a pus în scenă piesa, cu a-dăncă înțelegere și foarte apreciat gust.

B. CECROPIDE

¹⁾ Lireta valorează, în clipa când trănăsem această scrieră: un leu și 1/8.

E C O U R I

REDACTIONALE

□ Manuscrisele trimise premiului de proză se ridică, dela redacție, Joi, între 5—7 p. m. sau se trimit celor ce ne scriu la adresele indicate.

□ In cursul lunii Ianuarie vom publica o tablă de materie, pe anul 1926, al „Universului Literar”.

□ Adresa d-lui P. Mușoiu este : strada Fluierului, 28.

FOILETONUL „UNIVERSULUI”

□ Incepând de Duminică, 19 Decembrie, „Universul” a început să publice în foileton romanul d-lui **Cezar Petrescu** : „**Intunecare**”.

Solicitudinea pentru buna literatură originală este un fapt peste care nu se poate trece cu ușurință și care trebuie-este subliniat în deosebi.

Publicul va urmări cu deosebit interes ultima lucrare a autorului **Scrisorilor unii răzeș** și al **Drumului cu plopi**. Roman de vaste proporții, **Intunecare** constituie examenul epic al d-lui Cezar Petrescu, definitiv consacrat în arta nuvelei.

SCRIITORII

□ Poetul **Camil Baltazar** face să apară zilele acestea cartea de poeme „**Strigări trupești lângă glesne**, tipărită numai în 99 exemplare și cu gravuri originale în text. Se poate reține numai la Bibliofila.

□ In primele zile ale lui Ianuarie apare volumul de poeme „**Plânge Strâmbă-lemne**” al d-lui Radu Gyr. Volumul apare într-un număr restrâns de exemplare, pentru bibliofili, tipărit în admirabile condiții tehnice.

□ **D. N. I. Herescu** a tipărit în editura „**Scrisul Românesc**”—Craiova, un elegant volum de poeme : **Cartea cu lumină**. Volumul cuprinde ciclurile : **Drumuri**, **Hotare**, **Icoane**, **Basmul celor patru zodii**.

CARTI NOI

F. ADERCA : „**Femeia cu carnea albă**”. Din carnetul întâi al d-lui Aurel. (Cuprinde nuvelele și schițele : **Înainte de Jra pocherului** ; **Un Clemenceau român** ; **Copilul lui Isus** ; **Atentatorul** ; **Nașterea lui Isus**. **Învierea lui Iuda** ; **Poveste absurdă** ; **Comedia Iubirii** ; **Scrisoare disperată** ; **Soluția dela Pitești** ; **Scurt roman al unei baterii de munte** ; **Sieluța** ; **Grădinații (legume și femei)** etc., etc.) ed. „**Ancora**” — S. Benvenisti ; 238 pag., lei 75.

A. L. ZISSU : **Spovedania unui Candelabru**, urmată de : **David**, **Gugumanul** ; **Matias**, **Copllărie**. Tipografia „**Brănișteanu**”, 124 pagini ; lei 100.

MIHAIL IORGULESCU : **Istoria comerțului** (cuprinde o amănunțită istorie a comerțului atât universal cât și românesc pe epoci : veche, ev mediu, ev modern, comerț contemporan) ed. „**Ancora**”, 336 pag. + 4 planșe și numeroase hărți în interior ; lei 125.

I. CONST. VEDEA : **Pe urmele tăcerii**, roman. **Sfântul Gheorghe** ; 1926, 156 pag., lei 34.

CERCUL „SBURATORUL”

□ In ședința de Duminică 19 c. d. E. Lovinescu a citit un articol critic în care a caracterizat poezia d-lui Ion Barbu. D. G. Brăescu o schiță, apoi un fragment din romanul său „**Moș Belea**”, iar d-na Alice Sturza 2 acte din piesa originală „**Goana după dragoste**”.

Asistă d-nele : **Lovinescu**, **Lahovary**, **Ortiz**, **Cantunari**, **Frollo**, **Pas** ; d-rele **Delavrancea**, **Papadat**, **Nicolau** ; d-nii : **Ortiz**, **Sturza**, **Aderca**, **Constantinescu**, **Nichita**, **Valerian**, **Călinescu**, **D. N. Teodorescu**, etc.

REVISTE

□ **SBURATORUL** (an. IV No. 6 Dec. 1926).

D. E. Lovinescu publică din **Istoria literaturii române contemporane** ; vol. III : **Evoluția poeziei lirice**, fragmentul despre **Cerna**. E o punere la punct căreia îi lipsește intrucâtva decizivitatea fermă ca să fie o casare fără trimitere. **Cerna** e poetul unei epoci raționaliste, lipsă de prea mare originalitate și retoric, într-un cuvânt desputat de „**hlamida de stele**” pe care i-o atârneră pe umeri criticii veniți lui. Totuși concluzia d-lui Lovinescu dă înapoi. Ea amintește discursul parlamentar al d-lui Sadoveanu la legea taxelor pe consumație (sau așa ceva). Autorul „**Tărji de dincolo de neguri**” deplânge soarta bietului contribuabil, condamnă întâi legea, dar sfârșește prin a o vota. Cu singura deosebire că d. Lovinescu votează pentru („**Insoamnă oare aceste rânduri (acest studiu N. R.) negarea talentului poetic al lui Cerna ? dar când să puc bila o pune tot în urma neagră.**”
Reproducem concluzia :

Insoamnă oare aceste rânduri negarea talentului poetic al lui Cerna ? Nici de cum, intrucât în **Istoria literaturii române contemporane** n'am plecat dela inexistente valori estetice fixe ei, dimpotriiva, dela principiul mutației valorilor, n'am făcut decât să încadrăm poezia lui Cerna în formula poeziei de substanță intelectuală ca fond și retorică, în ceea ce privește forma : înăuntrul acestei formule, ca a atins perfecția și depășește tot ce s'a scris până acum, nu atât prin energia sentimentului, ci prin amploarea dezvoltării lui în largi acorduri și în compacte construcții de strofe retorice.

Pentru aceste „**calități**” incontestabile, critica raționalistă a timpului a pus poezia lui Cerna în primul plan al valorilor noastre estetice ; tot pentru ele aceiași poezie a ieșit cu desăvârșire din circuitul sensibilității contemporane. Dar dacă principiul valorificării unei opere în cadrul unei formule și al unei sensibilități mobile este un principiu relativ, nici sub raportul principiului absolut al diferențierii, poezia lui Cerna nu se poate valorifica : lucrată din materiale vechi, uzate și aproape inutilizabile, cu abundente infiltratuni eminesciene, ea nu reprezintă nici un fel de diferențiere, în limbă, figuratie și armonie, față de literatura trecutului și, prin urmare, nu împlineste nici măcar rolul unei verigi de tranziție în evoluția sensibilității noastre poetice.

Poeme, proză și critică publică : **H. Papadat Bengescu**, **G. Brăescu**, **I. Barbu**, **C. Baltazar**, **G. Nichita**, **Sanda Movilă**, **Pompiliu Constantinescu**.

Interesantă controversa. **Aderca-Lovinescu**, pe tema ultimului roman al d-nei **Bengescu**.

□ **SOCIETATEA DE MAINE** (49—50, 5—12 Decembrie) : despre discursul de recepție la **Academie** al d-lui **Racovitza**, ca și despre tabloul și minunile speologiei scriu d-nii **N. Ghiulea** și **Emanoil Bucuța**. O vizită la universitățile din **Statele Unite**, relatează d. dr. **Alex. Borza**. **Scrisoare din Paris** scrie **Adrian Corbul** (**Adrian Le Corbeau**, alias **Radu Baltag**). O interesantă serie de contribuții la istoria vechiului **Ardeal**, începe d. **Petre Suciu**. O prețioasă bibliografie a **Ardealului**, va urma în fiecare număr. Cu prilejul serbărilor dela **Dărlös**, pentru **Ilarie Chendi**, scrie d. **Ioachim Crăciun**, un articol din care extragem aceste necesare date biografice :

Ilarie Chendi s'a născut la 14 Noembrie 1871 în comuna **Dărlös**, jud. **Târnavă Mare**. Tatăl

său fusese preotul ortodox al comunei și vestit orator în **Valea Târnavelor**. Sătenii își reamintesc cu adâncă venerație de popa „**Chendea**” care, cu ocazia unei vizite canonice a episcopului sașilor **Teutsch** — cel cu statuia din **Sibiu** — la **Dărlös**, întâmpinând și el pe episcop printr-un discurs înflăcărat, fu luat de **Teutsch** în trăsură vlădicească, spre marea desnaștere a preotului, săsesc, lăsat să urmeze corvoiful pe jos. **Ilarie** rămânând de măc orfan de mamă și crescut de rudele sale — **Hodoșeștii** — în **Banatul de Câmpie**. Prin **Hodoșești**, **Ilarie Chendi** era rudă de aproape cu **Alexandru Papău Ilarian**. Clasele primare și le-a făcut la **Medias**, iar pe cele secundare la liceul săsesc din **Sibiu**. Fusese primul între puținii români cari au „**îndrăznit**” să-și ia bacalaureatul la acest temut liceu săsesc. Tatăl său voind să-l facă preot — ce putea fi un fiu din neamul nostru în **Ardeal** de pe vremuri decât preot sau învățător — l'a trimis în cele din urmă la Seminarul „**Andreian**” din **Sibiu**. Aci și-a evidențiat **Ilarie** mai întâiu gustul său pentru literatură.

In curând ajunge redactorul revistei „**Musa Română**” publicată de elevii seminarului, și în ea își publică primele încercări de critică. Tot ca elev al Seminarului e redactor la „**Telegraful Român**” și la „**Tribuna**” din **Arad**.

Nefiind potrivită cariera de preot cu firea lui impulsivă și simțind în el puteri pentru fapte ce ar putea folosi unui cerc mai larg decât cel al unui sat românesc înfundat printre munți în toamna anului 1894 pleacă la **Budapesta** și se înscrie la facultatea de litere. Aci i se deschide un rou câmp de activitate. Neastâmpăratul **Ilarie** nu se mulțumi numai cu adunările gălăgioase dela societatea studențească „**Petru Maior**”. Lui îi trebuia ceva mai mult ! Și chiar în toamna sosirii sale la **Budapesta** înființă secția literară la „**Petru Maior**”, prezidând-o tot timpul cât a stat în capitala **Ungariei**.

DIN STRAINATATE

□ Cel mai mare scriitor ceh în viață este socotit d. **Martin Kukučín**. După o bună bucată de vreme a dat la iveală o nouă operă. E un roman în cinci volume intitulat „**Mat volá**” („**Chemarea mamei**”) al cărui subiect e împrumutat din viața emigranților croați din **America de Sud**. E însă curios, și trebuie știut că romancierul slovac a petrecut cea mai mare parte din viața sa între streini.

A studiat medicina la **Praga**, apoi s'a stabilit în insula **Lalmata Brazza**, unde s'a căsătorit. Ceva mai târziu a emigrat în **America de Sud** unde a fost surprins de războiul mondial la **Punta Arena**. La chemarea prietenilor a încercat acum câțiva ani să se fixeze din nou în **Slovația**. Dar n'a putut să suporte această viață care i-se părea dar prea meschină. S'a înapoiat în **Dalmația** și de acolo iarăși la **Punta Arenas**.

Odyssea a fost tradusă în limba cehă de profesorul **Otmar Vanorny**. Nu respecta metrul original și e în proză. Premiul a fost împărțit în capitole care corespunde în mod logic subimpărțirii și capitolele sunt subimpărțite în alineate, pentru a pune în relief anumite idei sau fapte și a da mai multă vivacitate povestirii.

D. Vanorny a început după aceleși principii traducerea **Iladei**.

Marele premiu literar al republicei poloneze a fost decernat anul acesta d-lui **Kornel Makuszynski**, pentru poemul său : **Cântecul jatriei**. **D. Makuszynski** este autorul mai multor romane pline de o ironie delicată.

Redactor **PERPESSICIUS**